

Westerwolde

Redactie

Theo Hofman (eindredactie)
Bert Roossien

Redactieadres:

Hagedoornstraat 15
8397 GP De Blesse
tel. 0561 850489 (na 19 uur of in het weekend)
e-mail: info@verenigingwesterwolde.nl

Secretariaat en ledenadministratie

B. Roossien
Purmerlaan 26
9501 AX Stadskanaal
tel. 0599-618897
e-mail: b.roossien@streekhistorischcentrum.nl

Penningmeester

Dhr. B. Maarsingh
Waterschapsweg 33
9585 PD Vledderveen
tel. 0599-454310

Bankrekeningnr.: 3586.06.063 t.n.v.
Vereniging voor Genealogie en Historie Westervolde

Gironr.: 4222401
Vanuit het buitenland:
IBAN: NL56 PSTB 0004222401
BIC: PSTBNL21

Lidmaatschap

- contributie: € 20,00 per jaar, inclusief tijdschrift uit te reiken op de driemaandelijke bijeenkomsten of toegezonden per post
- donateurs: € 20,00 per jaar, met tijdschrift, toegezonden per post (alleen voor verenigingen en stichtingen)
- voor toezending van het tijdschrift buiten Europa gelden andere tarieven, informatie hierover kunt u verkrijgen bij het secretariaat

Archief en boekencollectie van de vereniging

Streekhistorisch Centrum
Ceresstraat 2
9502 EA Stadskanaal
tel. 0599-612649
(voor leden gratis toegankelijk)

Internet

U vindt onze vereniging op het internet:
www.verenigingwesterwolde.nl

niets uit dit tijdschrift mag worden veelevoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotografie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de redactie

Jaargang 31 nr. 1

maart 2010

Inhoud

Inhoud 1	
Van redactie en bestuur	1
Moord en doodslag in Ter Maars anno 1724 <i>R.M.A. Wegman</i>	2
Oproepen	9
Boerschap Onstwedde en omgeving <i>J. Boerhave-Migchels</i>	11
Westerwoldse import <i>J. Geertsema</i>	12
Het kerkepad te wedde <i>J.S.A. Huizing</i>	23
Jaarverslag 2009	26
Tijdschriften en Jaarboeken.	27

Van redactie en bestuur

Een werkgroep binnen het bestuur is bezig met de toekomst van dit tijdschrift. Er worden verschillende opties bekeken hoe we de komende jaren een aantrekkelijk blad kunnen blijven maken. Mocht u ideeën hebben voor (vaste) rubrieken, dan kunt u dit aan het redactieadres doorgeven.

Naar aanleiding van de oproep op pagina 9 lijkt het ons een leuk idee om een rubriek te starten met de titel: **Het verhaal achter de foto**. De foto moet een situatie of familie in Westervolde weergeven, met daarbij een kort verhaal over de afgebeelde personen (liefst met enige genealogische details) of de situatie (bijvoorbeeld met details over de plaats waar de foto is gemaakt). Inzendingen kunnen naar het bekende redactie adres.

Moord en doodslag in Ter Maars anno 1724

RUUT WEGMAN

Bij het doorspitten van de protocollen van civiele zaken voor de richter van Westerwolde kwam ik onverwacht op het spoor van een moord. In een procesakte uit 1740, over verschuldigd geld voor een verkocht paard en geleverde rogge, stond geheel onverwacht dat de eiser Albert Lubberts 16 jaar eerder iemand had vermoord en daarna naar Roswinkel was gevlucht. In die akte staat het volgende te lezen:

*"dat Albert Lubbers voor de tijdt van de gepasseerde obligatie reets dat ongeluck en die ondaet begaen hadde in Ter Maers en daerom doe ter tijdt in desen drost ampte niet langer hadde durven wonen, en dat daerom de obligatie tot Roosewinckel hadde moeten gemaect worden, 't welke een notoire onwaerheit was, doordijn de obligatie was gepasseert op den eersten maj 1723 en Jan Wubbes an wien de manslag begaen was, was eerst gestorven op den tijnden novembris en begraven op den 16 novembris 1724 gelijk duidelijck gebleeck uit het Onstwedder kercken boeck, dienvolgens heeft Albert Lubbers op den 1 maj 1723 wanneer de obligatie tot Roosewinckel soude gepasseert weesen, noch stedevast in Ter Maers gewoont."*¹

In de hoop meer te vinden over de moord heb ik alle akten getranscribeerd die betrekking hadden op het proces over de betaling voor het paard en de rogge. Al snel bleek dat het ging om twee processen van Albert Lubberts tegen zijn zwager Engel Edingh. Ik was nieuwsgierig geworden. Wie was de moordenaar en wie was het slachtoffer? Wat was hun levensverhaal? En vooral wat was er gebeurd?

De dader Albert Lubberts

Emmen (1687 - 1709)

Op 20 december 1687 werd in de kerk van Emmen Albert, zoon van Lubbert Westebrinks, gedoopt. Lubbert Westebrinks trouwde vijf jaar eerder op 26 november 1682 met Grietjen Jansen. Hij werd toen nog Lubbert Herms genoemd. Lubbert was meijer op het Westebrinks, een erve gelegen in Noordbarge onder het kerspel Emmen. Naast Albert werden nog drie kinderen van dit echtpaar in Emmen gedoopt: Trijntjen op 2 september 1683, Aaltjen op 13 december 1685 en Jan op 9 maart 1690. Lubbert werd in het doopboek steeds Lubbert Westebrinks genoemd. De oudste dochter Trijntjen Lubberts werd op midwinter 1708 te Emmen met attestatie van Odoorn aangenomen als lidmaat. Verder is van haar niets meer te vinden in de archieven. De tweede dochter Aaltje deed belijdenis in de kerk van Emmen en werd na pinksteren 1708 aangenomen als lidmaat. Van de jongste zoon Jan heb ik niets meer gevonden in de archieven. Hij is waarschijnlijk jong gestorven in Emmen of Vlagtwedde².

Weende (1709 - 1715)

Toen Albert 21 jaar was, vertrok het gezin naar het kerspel Vlagtwedde. Zijn ouders en zuster Aaltjen zijn daar op 31 mei 1709 aangenomen als lidmaat van de kerk. Twee jaar later, op 27 februari 1711, werd Albert als lidmaat aangenomen in Vlagtwedde. Het gezin vestigde zich in Weende waar Lubbert Harms meijer was van erve Eemsingh³.

Vlagtwedde (1715 - 1721)

Vier jaar later op 8 januari 1715 werd Albert genoemd als meijer op 't Deckers te Vlagtwedde⁴. Hij huurde dat erve blijkbaar samen met zijn ouders want op 14 januari 1721 zegde Remke Mennes de huur op van Lubbert Harms de meijer op Deckers⁴. Drie jaar eerder was Alberts' zuster Aaltjen Lubberts op 13 maart 1718 getrouwd met de timmerman Jan Harms³. Zij woonden op Veele 4 dat zij in eigendom hadden.

Ter Maars (1721 - 1724)

Op 28 augustus 1721 vertrokken Albert Lubberts en zijn ouders naar Onstwedde, waar Albert meijer werd op erve Ter Maars³. Hij had op 18 januari 1721 een zesjarig pachtcontract gesloten met Aijcke Geerts Maersingh voor de periode 1 mei 1721 tot 1 mei 1727¹. Albert

trouwde omstreeks 1721 te Onstwedde met Lubbegien Frericks Edingh. Lubbegien was de dochter van Frerick Edingh en Fenne. Zij werd geboren op erve Edingh in Smeerling en op 1 november 1696 gedoopt in de kerk van Onstwedde⁵. Het eerste kind van Albert en Lubbegien, Fennigje genaamd, werd op 8 augustus 1723 gedoopt in de kerk van Onstwedde⁵.

Ruim een jaar later op 10 november 1724 sloeg het noodlot toe¹. Wat er precies is gebeurd, is niet meer te achterhalen omdat de archieven van het criminele gericht van Westerwolde verloren zijn gegaan. Van de moord zijn alleen een aantal vermeldingen terug te vinden in het protocol van civiele zaken van 16 jaar later.

Roswinkel (1724 - 1744)

Na de moord vluchtte Albert Lubberts samen met zijn vrouw Lubbegien naar Roswinkel. Hier kregen zij nog twee kinderen. Hun dopen zijn helaas niet te vinden omdat de kerkboeken van Roswinkel pas vanaf 1735 bewaard zijn gebleven. Dat er nog twee kinderen zijn geboren blijkt uit de afhandeling met de voogden van de kinderen van Albert en Lubbegien op 19 april 1753⁶. Hierin staat dat zoon Luppe, de oudste van de twee kinderen, 27 jaar oud was. Hij moet dus zijn geboren in 1725 of in 1726. Dochter Jantje is waarschijnlijk omstreeks 1728 geboren. Twee jaar later blijkt Lubbegien Frericks Edingh te zijn overleden. In het niet bewaard gebleven huwelijkscontract tussen Engel Frericks Edingh en Gepcke Claessens Aijssingh van 24 maart 1730 stond namelijk het volgende vermeld:

"verders belooft bruidegom an sijn swaeger of susters kinderen af te geven een summa van negen hondert Caroli gulden".¹

Er is sprake van "swaeger of susters kinderen" en niet van suster. Lubbegien is dus niet ouder geworden dan 34 jaar. Gezien haar nog jonge leeftijd en het tijdstip, binnen twee jaar na de geboorte van het laatste kind, is zij waarschijnlijk in het kraambed overleden. Het oudste kind Fennigje moet zijn overleden tussen 1728 en 1752, omdat zij niet werd genoemd in het huwelijkscontract tussen haar zuster Jantje Alberts en Jan Alberts op 21 april 1752⁷.

In Roswinkel werd Albert Lubberts ook weer meijer. Van 1 mei 1738 tot 1 mei 1742 was hij

meijer van de boerderij van Albert Boelken. Albert Boelken daagde Albert Lubberts op 21 juni 1741 voor de etstoel over de nog niet betaalde huur tot 1 mei 1741⁸. Op 28 juni 1740 was er ook al een conflict geweest tussen de boer en zijn meijer⁹. Hierbij ging het over boekweit dat Albert Lubberts ten onrechte uit het veen van Albert Boelken zou hebben gehaald. De rechtbank stelde Albert Lubberts echter in het gelijk omdat dit veen ook onder het huurcontract viel. Op 29 oktober 1742 blijkt Albert Lubberts meijer te zijn op erve Renks¹⁰. Waarschijnlijk woonde hij daar tot zijn dood in 1744. Albert Lubberts werd op 22 mei 1744 begraven op het kerkhof van Roswinkel¹¹.

De processen met daarin de vermeldingen van de moord

In 1735 begon Albert Lubberts vanuit Roswinkel processen te voeren tegen zijn zwager Engel Frericks Edingh. Die processen zouden meer dan 7 jaar duren. Het ging hierbij om twee processen, beide om geld dat Albert Lubberts tegoed had van zijn zwager. In beide processen werd melding gemaakt van de moordzaak in Ter Maars in 1724.

Het eerste proces

Het eerste proces begon op 7 december 1735¹². Advocaat Jacob Hesse klaagde, namens Albert Lubberts, Engel Edingh aan om het nog aan hem verschuldigde geld, voor een verkocht paard en voor ontvangen rogge, te betalen. De tweede procesdag was pas 2½ jaar later op 24 juni 1739, omdat Engel volgens Albert Lubberts door "allerlei trainissementen en exceptien" het proces had opgehouden⁷. Na weer allerlei "exceptien" vroeg Engel Edingh op 16 december 1739 Albert te verklaren dat Frerick Edingh het meesterloon voor Albert had betaald aan Jannes Baelman¹². Jacob Hesse bevestigde dit. Op de volgende procesdag op 3 februari 1740 vroeg Engel Edingh, Albert te verklaren of Frerick Edingh de kosten en breuken voor het criminele gericht te Wedde voor Albert had betaald¹. Albert weigerde dat te verklaren omdat hij de vorige vraag al bevestigend had beantwoord. De rechtbank gaf hem hierin gelijk. Engel kon daarom geen verdere aftrekposten meer opvoeren. Alleen het betaalde meesterloon mocht van het te verdienen geld worden afgetrokken. Op 1 juni 1740,

de 15e procesdag, voerde Engel aan dat Albert niet mocht procederen omdat hij ter dood was veroordeeld.

*"Opponeerde de gedaegde als noch excepti-
onem invallidæ procurationis, om dat den im-
petrant door het edele criminele gerichte was
gecondemneert om gedecapiteert en onthalsset te
worden dienvolgens was hij als een bannitus niet
in staet om een gerichtelijcke vulmacht te passe-
ren, gelijk daer van schrijft Ausonius Popma de
ordine judiciorum lib. 1 tit. 11 de actore".¹*

Albert verklaarde daarop dat dit alleen zo was, als ook de goederen van de veroordeelde zouden zijn geconfisceerd. Het gericht stelde op 7 september 1740 Albert in het gelijk omdat Alberts goederen inderdaad niet waren geconfisceerd¹. Op 11 januari 1741, de 21ste rechte dag, verzocht Engel om het proces alleen nog schriftelijk te voeren¹. De rechtbank vond dit goed.

Uiteindelijk werd er op 18 april 1742, de 28ste procesdag, na 7 jaar, recht gewezen¹. Uit de schriftelijke verklaringen bleek dat Albert voldoende kon aantonen dat Engel hem het verschuldigde geld, minus het betaalde meesterloon, moest betalen. Hij werd daarom in het gelijk gesteld. Daarnaast moest Engel ook de proceskosten betalen. Op 20 juni 1742 werd bepaald dat Engel 96 gulden aan Albert moest betalen¹. Engel Edingh was het daar echter niet mee eens en ging in beroep bij het middelgericht voor de drost te Wedde. Die stelde Albert Lubberts op 14 december 1742 in het gelijk, waarna Engel het nog hogerop zocht¹³. Maar ook de hoge justitiekamer in Groningen stelde Albert op 25 november 1743 in het gelijk¹⁴. Op 5 februari 1744 kwam de zaak weer voor de richter van Westerwolde omdat Engel Edingh nog niet had betaald¹. Engel verscheen niet in het gericht en dus werd de executie voor de 96 gulden door het gericht bevestigd. Uiteindelijk betaalde Engel de 96 gulden aan Alberts advocaat Jacob Hesse, die het geld moest beheren tot Alberts kinderen volwassen waren. Hij beheerde het geld tot zijn dood in 1743 of 1744 waarna zijn zoon Aijke Hesse het beheer overnam.

Het tweede proces

Het tweede proces begon op 10 juni 1739¹². In dit proces eiste Albert Lubberts betaling van de rente over de boedelpenningen die Engel Edingh hem schuldig was volgens het huwe-

lijkscontract van 24 maart 1730 tussen Engel en zijn vrouw Gepke Claessens Aijssingh¹. In 1732 had Engel nog maar 200 van de 900 gulden betaald. Ook in dit proces probeerde Engel de zaak te traineren, onder andere door steeds met 'zedeltjes' van zijn schoonvader Claes Aijssingh in het gericht te verschijnen. Dit werd ook de rechtbank te gortig. Engel mocht zich alleen nog door zijn advocaat Johan Kemner laten vertegenwoordigen. Engel ontkende dat hij rente moest betalen over de nog te betalen 700 gulden. Hij beging echter de fout door op 1 februari 1741 te verklaren dat hij alleen maar 12 gulden rente schuldig was aan Albert Lubberts¹. Door deze fout viel het proces in het voordeel uit van Albert Lubberts. Op 16 januari 1743 werd Albert in het gelijk gesteld en Engel werd veroordeeld tot het betalen van de rente over de 700 gulden resterende boedelgelden¹.

Net als bij het eerste proces ging Engel Edingh door tot de hoge justitiekamer in Groningen. Hoewel Albert Lubberts inmiddels was overleden, ging het proces bij de hoge justitiekamer toch door. De voogden over de kinderen van Albert Lubberts en Lubbegien Frericks vroegen toestemming aan de richter van Westerwolde, om namens de kinderen het proces bij de hoge justitiekamer te mogen voeren. Op 4 november 1747 kregen zij hiervoor toestemming¹. Ook dit proces werd in het voordeel van Albert Lubberts beslist. Op 19 april 1753 keerde Aijke Hesse het geld uit aan Luppe Alberts van Roswinkel en aan Jantjen Alberts en haar man Jan Alberts van Vlagtwedde⁶.

Het slachtoffer Jan Wubbes

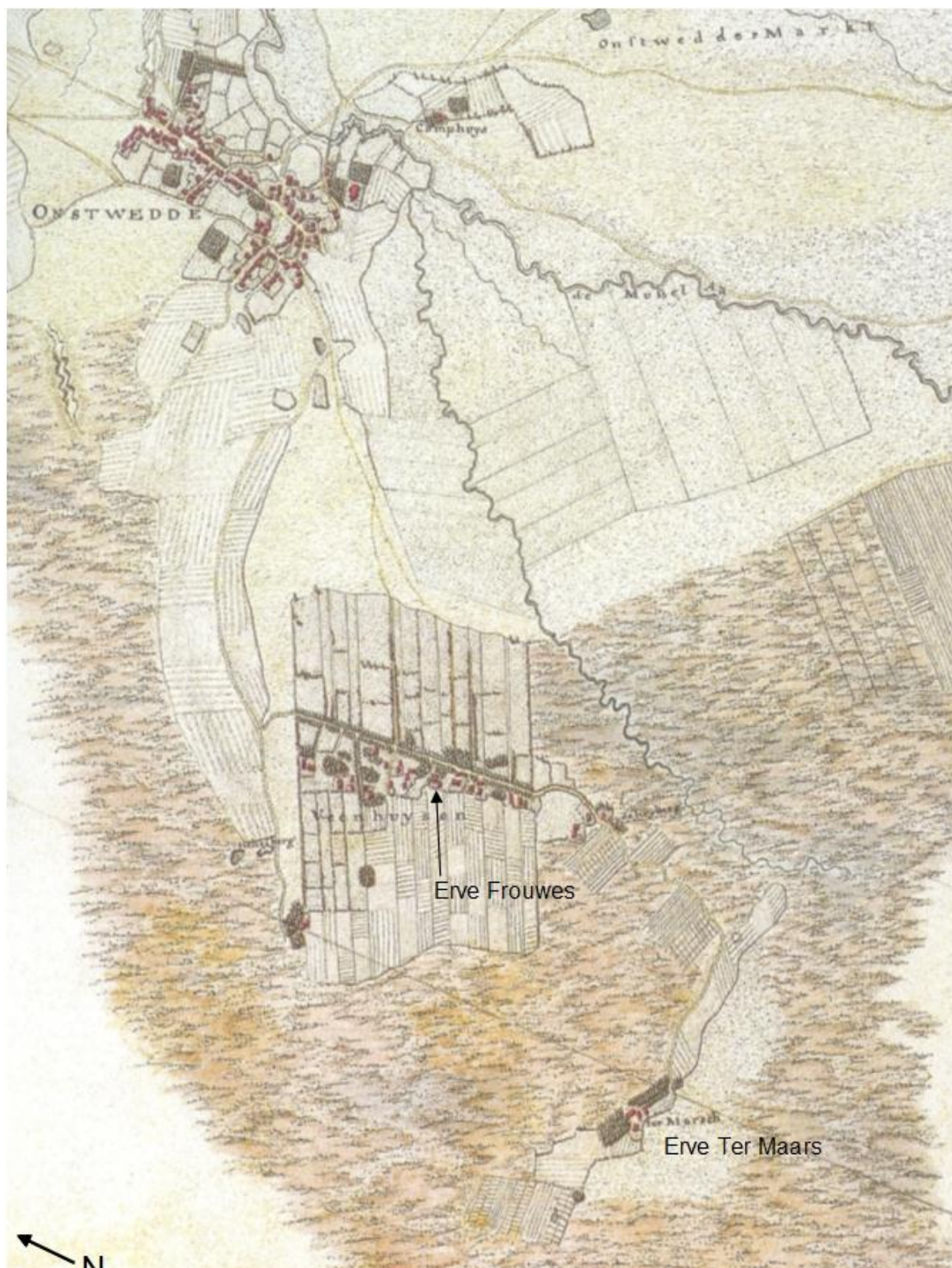
Van Jan Wubbes heb ik, in tegenstelling tot Albert Lubberts, meer gevonden van zijn afkomst dan van zijn levensloop. Dit is niet zo verwonderlijk omdat hij niet ouder is geworden dan 24 jaar.

Afkomst

De ouders van Jan Wubbes stamden beide van een eigenerfde familie. Zijn vader Wubbe Jans was de derde zoon van Jan Hiskes en Talle Albert ter Maers van erve Jacobs te Veenhuizen. Zijn moeder Hille Willems was de oudste dochter van Willem Alberts Hiddingh en Wilte Besselingh van erve Clawes te Onstwedde. Wubbe Jans en Hille Willems kregen bij hun

huwelijk in 1695 elk een aanzienlijk som geld en goederen mee. Volgens het huwelijkscontract van 29 maart 1695 kreeg Wubbe Jans van zijn broer Hiske Jans 1500 Caroli gulden, een

2-jarig paard, een koe, een enter-veerse en een kist mee¹⁵. Verder kreeg hij ook nog kleding, een keuls en een linnen bed met toebehoor, 6 lakens, 6 kussen buijren, een keulse peluw en

Afbeelding 1 Ligging erve Frouwes in Veenhuizen tussen Onstwedde en Ter Maars in 1788 (Kaart van Hottinger).

2 keulse kussens. Zijn vrouw Hiltien Willems kreeg van haar vader Willem Alberts Hiddingh mee 800 Caroli gulden, kleding, twee keulse bedden en peluwen, 3 kussens met een linnen bed, 6 lakens en 6 kussen teekens. Samen brachten zij dus een bedrag van 2300 Caroli gulden in.

Wubbe en Hille gingen wonen op erve Buttes in Veenhuizen, waar Wubbe Jans al op 29 september 1694 mejer was¹⁶. Op 12 januari 1697 zegde Wubbe Jans de huur op en niet lang daarna kocht hij erve Buttes van Albert Buttes¹⁶. Hij heeft echter niet lang plezier gehad van deze aankoop omdat op 28 december 1699 Geert Alvers de naarkoop instelde¹⁷. Naarkoop was het recht van de familie van de verkoper om het verkochte onroerend goed te kopen voor dezelfde prijs als de koper het had gekocht. Op 1 mei 1700 kwam op deze wijze erve Buttes in bezit van Geert Alvers¹⁷. Waar Wubbe en Hille daarna gingen wonen is niet bekend. Het moet wel in Veenhuizen zijn geweest want op 14 juni 1714 leende Wubbo Jans te Veenhuizen 300 gulden aan Harmen Hensums te Onstwedde¹⁸.

Op 31 augustus 1718 bleek Hille Willems te zijn getrouwd met Jarcke Sterenborgh⁴. Wubbe Jans moet dus voor die datum zijn overleden. Hille Willems overleed in juni 1746 en werd op 23 juni 1746 op het kerkhof te Onstwedde begraven¹⁹. In het diaconieboek van Onstwedde staat vermeld: op die bigraffenisse van Jarks Hille uit die schottel ontfangen negen stuiver.

Levensloop

Veenhuizen (1699 - 1724)

Jan Wubbes werd geboren op erve Buttes te Veenhuizen en was de zoon van Wubbe Jans en Hille Willems. Op 5 februari 1699 werd hij gedoopt in de kerk van Onstwedde⁵. Op 13 augustus 1719 kocht Jan Wubbes op 20-jarige leeftijd erve Frouwes te Veenhuizen voor 2678 gulden²⁰. Hij zal het hebben gekocht met het geld dat hij erfde van zijn vader die al vóór 31 augustus 1718 was overleden⁴.

Kort voor 18 juni 1721 trouwde Jan Wubbes met Geertjen Aijckes, van het Veerste Velthuis onder Sellingen⁴. Op die datum begon Jan een proces tegen zijn zwager Wubbe Jans ten Vel-

thuis. Jan maakte bezwaar tegen het onder het zegel brengen van zijn huwelijkscontract, door pastoor Ernestus Molanus van Onstwedde. Kort daarvoor had Jan Wubbes een huwelijkscontract gesloten met zijn toekomstige vrouw Geertjen Aijckes. In dit huwelijkscontract was blijkbaar iets overeengekomen met Wubbe Jans ten Velthuis en diens vrouw Jantjen Aijckes ten Velthuis, waarop Jan Wubbes later terugkwam. Helaas is door een hiaat (van 1721 tot 1731) in de protocollen van civiele zaken niet meer te achterhalen waarom hij bezwaar maakte tegen het onder het zegel brengen van zijn huwelijkscontract. Op 16 augustus 1722 werd zijn enige zoon Wubbe gedoopt in de kerk van Onstwedde⁵.

Twee jaar later, op 10 november 1724, overleed Jan Wubbes door "dat ongeluck en die ondaet" of "manslag" begaan door Albert Lubberts¹. Hij werd op 16 november 1724 begraven op het kerkhof te Onstwedde²¹.

Geertjen Aijckes hertrouwde met Aijcke Geerts Maersingh, de boer die 5 jaar eerder erve Ter Maars verpachte aan Albert Lubberts. Aijcke en Geertjen lieten op 11 april 1726 te Onstwedde hun huwelijkscontract optekenen door pastoor Ernestus Molanus²². Geertje bracht mee in haar huwelijk: 1500 Caroli gulden, een eiken kast, voor 25 gulden zilverwerk, een keuls bed met kussens en peluw, een linnen bed, 6 lakens, 3 paar kussen buiren, een tafelkleed en kleding. Zij overleed twaalf jaar later en werd begraven op 14 juli 1738 op het kerkhof van Onstwedde¹⁹.

De enige zoon van Jan Wubbes, Wubbe Jans Frouwes, kreeg op 28 juni 1743 erve Frouwes overgedragen door zijn voogden²³. Die voogden waren Jan Hiscques, de neef van zijn vader als voormond, Wubbe Jans in 't Veerste Velthuis, de zwager van zijn moeder, als sibbe voogd en zijn buurman Arent Peters te Veenhuizen als vreemde voogd.

Beschouwing

Zoals gezegd, is niet meer te achterhalen wat er zich precies heeft afgespeeld op 10 november 1724. In deze beschouwing probeer ik daarom uit de protocollen van civiele zaken af te leiden wat er naar alle waarschijnlijk is gebeurd.

Moord of doodslag?

In een akte van 30 mei 1742 staat: "dat Albert Lubbers voor de tijdt van de gepasseerde obligatie reets dat ongeluck en die ondaet begaen hadde in Ter Maers"¹. De moord vond dus plaats in Ter Maers, het erve waar de dader Albert meijer was. Dit erve ligt afgelegen in het veen (zie kaartje). Jan Wubbes moet dus speciaal naar Ter Maers zijn gegaan. Waarschijnlijk hadden Albert Lubberts en Jan Wubbes al langer een conflict en besloot Jan op die dag verhaal te gaan halen in Ter Maers. Waar het conflict over ging, is onbekend. De meeste conflicten in die tijd gingen over verschuldigd geld of onenigheid over grond. Het zat Jan blijkbaar zo hoog dat hij er een half uur lopen voor over had.

In Ter Maers aangekomen liep het conflict echter uit de hand. De ruzie laaide blijkbaar zo hoog op dat Albert Jan dodelijk verwondde. Waarschijnlijk was Jan niet meteen dood omdat de chirurgijn uit Vlagtwedde Jannes Baelman erbij werd gehaald. Het heeft niet mogen baten, want Jan Wubbes overleed nog die zelfde dag aan de hem "toegevoegde wondinge". Dat de chirurgijn erbij werd gehaald, is af te leiden uit de akte van 16 december 1739¹². In deze akte verklaarde Albert dat Frerick Edingh het meesterloon aan Jannes Baelman voor hem had betaald. Frerick betaalde omdat Albert zelf niet in staat was te betalen. Dat het een geldkwestie was, is niet aannemelijk omdat Albert meijer was van een van de grootste erve van Onstwedde. Een betere verklaring voor de betaling door Frerick is dat Albert al was gevucht naar Roswinkel om zijn straf te ontlopen. Een andere reden om aan te nemen dat dit meesterloon met de moord te maken heeft, is dat Engel ook de proceskosten voor het criminele gericht, die door zijn vader zijn betaald, wilde aftrekken van het aan Albert verschuldigde geld.

Door de omschrijving "dat ongeluck en die ondaet" is het wel duidelijk dat de dood van Jan Wubbes een ongeluk was. Het zal dus doodslag en geen moord zijn geweest. Uit het feit dat hij werd veroordeeld "om gedecapiteert en onthalset te worden" blijkt dat het geen zelfverdediging was. In het landrecht werd namelijk voor de strafmaat geen onderscheid gemaakt tussen moord en doodslag maar wel als er sprake was van zelfverdedi-

ging. In 1724 werd er recht gesproken volgens de "Ampliatie van het landrecht van Wedde ende Westerwoldinge-lant nopende de breucken, straffen van delicten etc." van 16 november 1706. Deze 'ampliatie' was gebaseerd op het landrecht van 1567, dat teruggrijpt op het landrecht van 1470. Voor de zaak uit 1724 was het tweede artikel in het hoofdstuk over doodslag in het landrecht van 1567 van belang. Daarin staat het volgende:

"Item alle doodtslagers sullen verboren oer lijff, ten sij dat sulcx geschiet door nootlijcke verweringe sijns lijfs, of anders onnoselijcken, dat welcke sal staen tot des rechttes erkennisse, des so sal hij die vrunden und magen schouwen, ten sij anders bij den vrunden und magen versuent und verlijcket worde; ende sal die versoeninge staen op tsestich embder guldens tegens den vrunden, und so vele tegens den heren."

De rechtzaak

De zaak van Albert Lubberts kwam voor het criminele gericht te Wedde. Daar werd recht gesproken door drost Berend Aldringa junior. Hierbij waren ook aanwezig de richter van Westerwolde Theodorus Cloppenborgh en de assessor van het criminele gericht van westerwolde Claes Banningh. Het is niet zeker of richter Johan Hindrik van der Laan en de assessor van het criminele gericht van Bellingwolde ook aanwezig waren. Door de aard van deze zaak was dit zeer waarschijnlijk wel het geval. De kosten van het proces werden betaald door Frerick Edingh, de schoonvader van Albert Lubberts.

De straf

Waarschijnlijk vluchtte Albert direct na zijn daad en werd hij door het criminele gericht bij verstek ter dood veroordeeld. Volgens het protocol van civiele zaken werd hij veroordeeld om onthoofd te worden.

"om dat den impetrant door het edele criminele gerichte was gecondemneert om gedecapiteert en onthalset te worden dienvolgens was hij als een bannitus niet in staet om een gerichtelijcke vulmacht te passeren"

Hij ontliiep echter zijn straf door samen met zijn gezin naar Roswinkel te vluchten. Uiteindelijk wist men in 1735 ook bij het gericht waar Albert zich ophield.

"daerom doe ter tijdt in desen drost ampte niet langer hadde durven woonen, en dat daerom de obligatie tot Roosewinckel hadde moeten gemaect worden..."¹

Blijkbaar heeft men vanuit Westerwolde geen moeite gedaan om hem te arresteren. Zijn straf was waarschijnlijk omgezet in verbanning uit de provincie. Hij leefde de rest van zijn leven in Roswinkel als "bannitus" of banneling. Het woord 'bannitus' uit het eerste citaat van deze paragraaf onderbouwt de aanname dat de doodstraf na Albert's vlucht is omgezet in verbanning. Dat was in die tijd niet ongebruikelijk en wordt vermeld als zodanig in het landrecht. In het 11e artikel in het landrecht van 1470 dat als enige artikel in het hoofdstuk over doodslag werd overgenomen in het landrecht van 1567, staat het volgende hierover geschreven:

"Item of die misdader weer, of een schalck, unde nijet weder toe lande queme, unde dede alsoe vorschreven is. Soe en salmen die misdaders

vrenden, daer omme niet vervolgen of misdoen. Ende die hoene vrenden, mogen den hantdadigen vervolgen waer se hem bekomen kunnen, ende dorven hem ock gene soene doen, ende sal sijn levent lanck buten landes blijven. Ten weer dat die gehoende vrenden hem genade geven, dat staet in oeren wille."

Hij moest dus zijn leven lang buiten de provincie blijven. In die tijd was dat een zware straf omdat dit betekende dat er vrijwel geen contact meer was met familie en vrienden.

Dankwoord

Ik wil Marlies Sanders danken voor het kritisch becommentariëren van dit artikel, waardoor het artikel een stuk leesbaarder is geworden.

Noten

- 1 Groninger archieven (GA), Protocol van civiele zaken voor de richter van Westerwolde te Vlagtwedde 1740-1748, toegang 732 inventarisnummer 135 (t732|i135).
- 2 Drents archief (DA), Emmen, doop-, trouw-, overlijdens- en lidmatenboek 1673-1775 (DTB 45).
- 3 GA, Vlagtwedde, doop-, trouw- en lidmatenboek 1678-1744 (t124|i487).
- 4 GA, Protocol van civiele zaken voor de richter van Westerwolde te Vlagtwedde 1712-1721 (t732|i133).
- 5 GA, Onstwedde, doop- en trouw- boek 1688-1732 (t124|i351).
- 6 GA, Rekeningen en verantwoordingen door voogden 1749-1772 (t732|i153).
- 7 GA, Vlagtwedde, akten van huwelijkse voorwaarden en testamenten 1733-1770 (t732|i1080).
- 8 DA, (Drents archief etstoel 14|deel47|folio4)
- 9 DA, (Drents archief etstoel 14|deel46|folio166)
- 10 DA, Oude Staten Archieven, inv.nr. 868, Haardstedengeld Roswinkel 1742, pagina 4055.
- 11 DA, Roswinkel, doopboek 1733-1775 (DTB 132).
- 12 GA, Protocol van civiele zaken voor de richter van Westerwolde te Vlagtwedde 1731-1739 (t732|i134).
- 13 GA, Protocol van civiele zaken voor de drost van Westerwolde en Blijham en Bellingwolde te Wedde 1735-1747 (t732|i10).
- 14 GA, Protocol van civile zaken voor de hoofdmannen te Groningen 1594-1811 (t136|i971).
- 15 GA, Onstwedde, Akten van huwelijkse voorwaarden en testament (t732|i1063).
- 16 GA, Protocol van civiele zaken voor de richter van Westerwolde te Vlagtwedde 1692-1699 (t732|i129).
- 17 GA, Protocol van civiele zaken voor de richter van Westerwolde te Vlagtwedde 1699-1706 (t732|i130).
- 18 GA, Verzegelingen voor de richter van Westerwolde te Vlagtwedde 1712-1721 (t732|i301).
- 19 Archief van de hervormde kerk van Onstwedde, diaconieboek, inkomsten 1727-1750.
- 20 GA, Verzegelingen voor de drost van Westerwolde en Blijham en Bellingwolde te Wedde 1719-1729 (t732|i59).
- 21 Diaconieboek Onstwedde ?-1726, verloren gegaan.
- 22 Particulier bezit, H. Maarsingh te Stadskanaal.
- 23 GA, Rekeningen en verantwoordingen door voogden 1709-1748 (t732|i152).

Oproepen

Werkgroep Brinken

Geachte Lezer,

Als Werkgroep Brinken willen wij in verband met een toekomstige publicatie over brinken in Westerwolde graag in contact komen met personen in Westerwolde. Wij zoeken informatie over de volgende onderwerpen in het landschap Westerwolde.

- de juiste locaties van de (voormalige) brinken in de dorpen
- kennis over verdwenen dobben op brinken
- nog bestaande of verbouwde voormalige schaapskooien
- locaties van nog aanwezige markesten
- kennis over vergaderbomen waar de boermarke bij elkaar kwam
- het voorkomen van het begrip 'tie' (vergaderplaats van de boermarke)

- oude (privé) foto's of ansichtkaarten met een brink als onderwerp

Wij stellen uw reactie bijzonder op prijs en danken u daarvoor bij voorbaat.

Met vriendelijke groet,
Klaas de Poel (Landschapsarchitect)
Hans Vrijer (stedebouwkundige)
Edward Houting (vormgever/publicist)

Uw reactie kunt u sturen naar:

Werkgroep Brinken
p/a E. Houting
S.S. Rosensteinlaan 1
9713 AS Groningen
050-3130587
info@edwardhouting.nl

Foto's Kampenga

Oproep van mevrouw Patricia Verbree. Zij vertelt:

Mijn moeder vertelde vroeger altijd dat haar ouders veel verhuisd waren. Ik was nieuwsgierig of dit waar was. Want het leek mij niet handig om vaak te verhuizen en waarom zouden ze dat hebben gedaan? Voor het werk?

Via wat naspeuringen kwam ik op het volgende boeiende spoor van mijn grootouders, Geert Kampenga en Klaaske Faber:

Geert Kampenga geboren te Meeden op 24 oktober 1896 en Klaaske Faber geboren te Bajum (Friesland) op 13 december 1887 trouwen op 29 juni 1918 in Leeuwarden, Klaaske woont dan in Leeuwarden en Geert woont in Bellingwolde en op 3 februari 1919 wordt hun eerste zoon Reindert Geert geboren in Bellingwolde, op 26 maart 1921 wordt Pietje geboren in Leeuwarden in de periode die tussen de twee geboorten ligt zal de familie naar Leeuwarden verhuisd zijn, waar de echtlieden in de Raadhuisstraat of omgeving heeft gewoond en daar een groentewinkeltje heeft gehad. Van 3 mei 1921 tot 16 mei 1922 heeft de familie in Vlagtwedde te Veelerveen a 81 gewoond, hierna is men weer naar Leeuwarden verhuisd. Op 29 september 1922 komt de familie weer naar Vlagtwedde en gaat wonen te Nw Barlage b 380 (thans Vledderkamp 12?), hier worden achtereenvolgens op 26 januari 1924 Teido, op 21 november 1926 Tetje en op 6 juli 1928 Jeltje geboren.

Als Jeltje nauwelijks twee jaar oud is, vertrekt de hele familie op 10 februari 1930 naar Twente (Lonneker) waar ze beiden oud zijn geworden in Glanerbrug.

Het blijkt dat Geert en Klaaske behoorlijk vaak verhuisd zijn, waarom dat zal een vraag zijn die waarschijnlijk nooit opgelost wordt. Behalve een paar vermoedens zoals; was er niet genoeg werk in Vlagtwedde zodat Geert er als kruier ging bij werken en men zodoende naar Leeuwarden verhuisde? Maar het bevestigt wel het verhaal van mijn moeder. In de toekomst zal een bezoek naar Leeuwarden hopelijk meer informatie verschaffen.

Ik zou graag het volgende willen weten:

foto 1, wie heeft de familie Kampenga gekend. Zij hebben in Veelerveen en de nw Barlage gewoond in de periode mei 1921 t/m mei 1922 en september 1922 tot februari 1930.

foto 2, wie herkent deze familie? Het vermoeden bestaat dat het burens van de familie Kampenga zijn geweest. Aanwijzing op de achterzijde staat Klop of Klap.

Ik zou het leuk vinden als ik contact kan komen met mensen die de familie hebben gekend of personen die meer informatie kunnen geven.

Alvast hartelijk dank voor uw reactie.

Patricia Verbree (dochter van Jeltje Kampenga)
Klepperman 38
2401 GJ Alphen aan de Rijn
e-mail: patriciaverbree@yahoo.com

Boerschap Onstwedde en omgeving

Jachtgeld en Schapengeld 1883 - 1890

J. BOERHAVE-MIGCHELS

Op de vergadering van den 15 Juni 1886 is besloten de voordelige saldo's van schapenkas en jachtgeldkas bijeen te voegen en te laten: en als secretaris penningmeester voor het volgend jaar benoemd: F.H. Boels.

De gelden als voordeelige saldo's dier kassen bedraagen de som van vierhonderd achten veertig gulden en drie en zestig cents.

Onstwedde 15 Juni 1886

De aanwezige landeigenaren:

J.H. Hids

J.J. Bots

H.G. Migchels

G.H. Bruining

W. Bessebinders

N. Huiges

H.J. Migchels

De Boerschap Onstwedde en omstreken, kreeg zijn inkomsten uit het jachtgeld, dat de jagers betaalden om te mogen jagen in en rond Onstwedde en uit het weidegeld, dat de houders van schapen betaalden om hun schapen in en rond Onstwedde te mogen weiden.

In het schriftje (kasboek) waarin dit te lezen staat, is over het jaar 1886, uitgebreid vermeld welke mensen schapen hielden en het aantal schapen dat ze hadden. In totaal waren er 113 eigenaren van schapen, die samen 1603 schapen bezaten. Gemiddeld is dat ongeveer 14 schapen per persoon. Er wordt één eigenaar met 51 schapen gemeld en één eigenaar met slechts 1 schaap. Per schaap betaalde men 25 cent per jaar.

In het schriftje staan niet allen de inkomsten vermeld maar ook de uitgaven.

Waarvan besteedde men het jachtgeld, dat 30 gulden per jaar bedroeg en het schapengeld?

De Boerschap gebruikte het geld voor:

A. Hulp aan de armen, er staat bijvoorbeeld bij het jaar 1886 vermeld:

21 Jan. Uitgegeven op de bedeeeling aan de armen in geld fl. 9,50

4 Febr. Uitgegeven op de bedeeeling aan de armen in geld fl.12,50

11 Febr. Betaald aan K. Hilgenga voor de bedeeeling geleverde 37 broden fl.13,69

11 Febr. Betaald aan B. de Roos voor 37 broden volgens bijgaande nota fl.13,69

11 Febr. Betaald aan J. Hilgenga voor aan de bedeeeling geleverde 37 broden fl.13,69

11 Febr. Betaald aan Harm Bakker voor aan de bedeeeling geleverde 37 broden à fl.0,37 = fl.13,69

Blijkbaar kregen de bakkers in het dorp opdracht om broden te bakken voor de bedeling aan de armen à 37 cent per stuk.

B. Ook werd er geld gegeven aan zieke mensen, dat blijkt uit de aantekeningen in 1887.

16 Juni Betaald aan Engel Nobbe wegens ziekte fl.3,-

... Juni Betaald aan Hiske Lukens wegens ziekte fl. 10,-

16 Juli Betaald aan W.B. Wolters wegens ziekte fl.10,-

3 Sept. Betaald aan Alke Volders wegens ziekte fl.5,-

10 Sept. Betaald aan O. Kok wegens ziekte fl.1,-

C. Een gedeelte van het geld werd gebruikt voor de Nachtwacht, zoals blijkt uit een notitie van 26 Maart 1886. Be-

- taald aan H. Karskens voor de Nachtwacht de som van vijfenvijftig gulden en 65 cents.
Op 20 Maart 1888 Betaald aan Hilvert Wever en Wessel Wessels, voor de Nachtwachtdienst fl. 60,- en nog voor het orde houden om Nieuwjaar fl. 5,-
13 Nov.1888 Betaald aan H. Wever om overjassen te halen voor de Nachtwacht fl. 12,-
15 Mei 1889 Betaald aan Pothuis voor twee revolvers en patronen de som van tien gulden en vijfennegentig cent.
- D. De Boerschap betaalde ook voor het sneeuwruimen zoals blijkt uit een notitie in 1888.
24 Maart Aan H. Wever voor aangezegen sneeuwscheppen fl. 0,75
24 Maart Aan de arbeiders sneeuwscheppen fl. 16,-
- E. Ook aan de Straatverlichting werd geld besteed o.a. in 1883, 1886 en 1888.
20 Dec. 1883 Betaald aan de lantaarncommissie fl. 10,-
3 Febr. 1886 Betaald aan van der Wal voor de straatverlichting volgens nota fl. 10,-
24 Aug. 1888 Betaald aan Jan Bessembinders tot de verlichting van lantaarns fl. 15,-
- F. Verder staan er regelmatig notities
- vermeld zoals:
21 Aug. – Verteringskosten bij 't verpachten fl. 0,70
24 Dec. – Vertering der Vergadering fl. 1,-
17 Aug. – Betaald aan H. Fennema voor vertering bij 't Weidegeld beuren fl. 0,50
12 Nov. – Vertering ter gelegenheid van het nazien der Schapenlijsten fl. 0.55
- G. Tot slot nog een paar uitgaven voor diverse zaken.
29 Maart 1883 Betaald aan D. Roelfsema voor twee dagen werken bij de Bunselbrug.
29 Juli 1886 Betaald aan J. Bots voor drie dagen schapen tellen à fl. 1,50 per dag = fl.4,50
31 Dec. 1886 Betaald aan J. Bots, J. Bessembinders en H. Veldhuis voor schapengeld ophalen fl. 9,-
13 Juni 1887 Betaald aan 't Bestuur van 't zesde onderdeel van het Waterschap Westerwolde fl. 100,-
17 mei 1890 Onvoorziene uitgaven de som van zeven en veertig gulden en vijf en negentig cent
- In het schriftje (kasboek) staan meer notities dan hier vermeld. Sommige aantekeningen zijn slecht leesbaar en gaan over dezelfde onderwerpen als hierboven vermeld.

Westerwoldse import

Duitse immigranten in de gemeentes Onstwedde en Vlagtwedde in de 19^e eeuw (11)

J. GEERTSEMA

Inleiding

In het historische deel zal verder worden ingegaan op de oorzaken van de moeizame samenwerking tussen overheid en kerkelijke vrijheid. Dit keer gaat het over (a) de verschillen in interpretatie van bronnen in het trekken van conclusies over de invallen van de

Denen en Noormannen en (b) de verhouding tussen kerk en gondezitters in de Karolingische periode.

Daarop volgt de parenteel Becker. Aan het einde wordt kort beschreven de betekenis, herkomst en verspreiding van de naam Becker.

Mijn bijzondere dank gaat (ook) nu weer uit naar de heren A. Schomaker, J. Sijbom en G. Fischer voor hun bijdrage aan het genealogi-

sche deel. Voor dit artikel heb ik ook gebruik mogen maken van twee boeken over de familie Becker. Het eerste boek is geschreven door wijlen dhr. Th. Becker uit Mussel met de titel 'Genealogie van de Familie Becker'. Het tweede boek is van dhr. G. Becker uit Twello dat als titel heeft 'Familie Becker 1725-2000' Historie (deel 11):

5^e gedeelte betreffende het onderwerp: Aspecten van machtsuitoefening door en voor de kerk(en) in relatie met die van de wereldlijke overheden

Optreden Vikingen in Noord-Nederland: verschillen tussen kerkelijke en andere bronnen

De vorige keer is reeds aangegeven dat de missionarissen onze provincie vanuit het huidige Friesland het eerst het Hoogeland en het Westerkwartier gingen kerstenen. De eerste kerken werden gevestigd in het Marnegebied, met Leens als centrum. Waarschijnlijk was Usquert het eerste kerkelijk centrum op het Hoogeland. Vrij snel daarna begonnen ook de invallen van de Vikingen. Blijkbaar is het moeilijk om precies aan te tonen in hoeverre zij geacteerd hebben in het noordelijk kustgebied. Ten aanzien van ons gebied zijn er nog geen overtuigende bewijzen uit oude handschriften beschikbaar of archeologische vondsten gedaan, die aantonen dat er in "onze" provincie sprake is geweest van plunderingen door de Vikingen. Wel is voor andere plaatsen in Nederland bekend, zo blijkt uit geschriften, dat ze over zee, via de grote rivieren, zich richten op bepaalde grotere plaatsen, waar sprake was van handel. Ze voeren bijvoorbeeld langs de Noordzeekust of via de met de zee verbonden doorgangen naar het Almere (Flevomeer, ongeveer wat nu het IJsselmeer is) en via de grote rivieren landinwaarts (Antwerpen, Utrecht, Dorestad, Deventer, Zutphen, Tiel). Ook is bekend dat ze de Weser en de Elbe opvoeren, naar resp. Bremen en Hamburg. Maar van invallen in het gebied er tussenin is niet zoveel bekend. Alleen wordt gemeld dat er rond het jaar 870 in Westergo en Oostergo sprake is geweest van een of meer rooftochten en in het jaar 991 in Staveren. Ook het gebied ten oosten van de Eems blijft er niet van verschoond.

Dat er anderzijds toch veel is geschreven over de 'gesel' van de Vikingen kan nog een andere oorzaak hebben. H. Groenendijk en R. van Schaik geven in het eerste deel van de "Geschiedenis van Groningen" aan dat het negatieve beeld dat

wij van de Vikingen hebben, zeker is gevoed door het vijandbeeld dat werd gecreëerd door de geestelijken. Zoals bekend was dit ongeveer de enige groep die in die tijd de schrijfkunst beheerste.

Men kan natuurlijk ook verwachten dat er onder de pas gekerstende gebieden angst ontstond dat er met hun rechten en godsdienst grote problemen zouden kunnen ontstaan als de wrede en nog heidense Vikingen hun gebieden zouden veroveren, zeker als hun Frankische beschermers weggejaagd zouden worden. Er speelde echter nog iets. Aangezien het Karolingisch gebied aanvankelijk niet opgewassen was tegen deze aanvallen, hanteerden de Karolingers de strategie om grote gebieden te lenen aan Vikingleiders, onder de voorwaarde dat deze op hun beurt er dan zorg voor moesten dragen dat nieuwe aanvallers werden tegengehouden. Een Deense leider, genaamd Rorik kreeg bijvoorbeeld Westfriesland te leen van Lotharius I. Uit enkele bodemvondsten op Wieringen zou men voorzichtig mogen concluderen dat er Denen waren die concrete plannen hadden om zich aldaar te vestigen. Onder de bescherming van een Deense leider, die geruggesteund werd door de Franken, was er voor immigranten ruimte om zich daar te vestigen. Toen Roriks opvolger Godfried, later werd gedood door Gerolf van Holland, was het met de machtspolitieke belangen van de Denen afgelopen. Dat neemt niet weg dat er in en rond die periode ook Friezen waren die een voorbeeld genomen hadden aan de veroverstrategieën van de Denen en Noormannen. In oud-Engelse bronnen worden alle plundersaars en 'invaders' die uit het noorden en oosten kwamen wel Vikingen genoemd, dus inclusief de Friezen.

Uit andere vondsten mag men zelfs concluderen dat er ook werd gecollaboreerd óf positiever geformuleerd, handel werd gedreven met de Vikingen.

Ook zijn er vondsten gedaan op het Hoogeland, in het Eemsmoedgebied en in het Bourtangermoer. In het laatste geval met name binnen de gemeente Emmen. De vraag die hier nog niet volledig is beantwoord is, of de achterlating van sierspelden en gouden of zilveren munten te maken kan hebben met het verstoppen van kostbaarheden voor een vijand, óf het brengen van een offer, bijvoorbeeld tengevolge van de aanvaarding van het christelijk geloof.

Uit bovenstaande moge duidelijk zijn dat de interpretatie van geschreven bronnen en die van archeologische vondsten niet altijd als vanzelf in dezelfde richting zal wijzen.

Vergelijking met Engeland

Dat er wel degelijk strijd geleverd kon worden blijkt bijvoorbeeld uit de aanvallen van Denen en Noormannen in Engeland.

Dit land bleek veel beter in staat zich te weer te stellen tegen de Vikingen dan het Karolingische Rijk, vooral na de verdeling van dit laatstgenoemde Rijk. Nadat de Vikingen enkele kloosters hadden veroverd, dolven zij later vaak het onderspit in zee- en andere veldslagen. Maar ze lieten zich niet afschrikken. Een groot gedeelte van Midden-Engeland werd vanaf de oostkust in bezit genomen. Maar door het sterke optreden van koning Alfred de Grote en later zijn zoon kon men bedingen dat de bezetters alleen gebied konden krijgen, mits ze zich lieten dopen. Dit zorgde voor een groot assimilatieproces.

In een latere fase richtten nieuwe Deense invalers zich niet meer op kloosters, maar wilden ze de heerschappij over het land zien te verkrijgen. Hierin slaagden ze ook in het jaar 1013. Knoet de Grote werd vrij snel daarna koning van Denemarken, Noorwegen en Engeland. Knoet komt in de geschriften tevoorschijn als een wijze en succesvolle koning. Politiek-strategische redenen zullen zeker een rol gespeeld hebben bij zijn keuze om een huwelijk aan te gaan met Emma, de weduwe van de overleden Engelse koning en tevens dochter van de Normandische hertog. Waarschijnlijk om enerzijds te tonen dat hij zich graag wilde verbinden met het Engelse koningshuis en tegelijkertijd om de dreiging te bezweren die er uitging van de Normandiërs, die oorspronkelijk óók afstamden van de Denen en Noormannen. Dat deze Knoet toch redelijk goed tevoorschijn komt in de toenmalige literatuur, kan wel degelijk te maken hebben met zijn positieve houding naar de kerk toe, omdat de geschiedenis bijna altijd beschreven werd door de monniken.

Dit voorbeeld van de Engelse situatie geeft een bevestiging van voorzichtige conclusies zoals deze ten aanzien van Noord-Nederland werden getrokken. De Vikingen waren er in eerste instantie uit om via plunderingen zoveel mogelijk verhandelbare schatten te verzamelen. Daar Engeland in de periode van ca. 800 tot 1000 na Chr. al verschillende kloosters kende en handelscentra in tegenstelling tot Noord-Nederland, was daar veel meer te halen. Onze kloosters ontstonden pas aan het einde van de 12^e eeuw en onze eerste grote plaats, genaamd Groningen, kreeg ook pas in het jaar 1040, dus na de genoemde periode, stadsrechten.

Relatie kerk en grondbezit in Noord-Nederland in de Karolingische periode

De grondeigenaren, landheren of grondheren hadden in de provincie Groningen domeinen die geleken op een administratief centrum in combinatie met verspreid liggende complexen en/of (enkele) grote hoeven. Dit leidde ertoe dat de koning en de abdijen – in de rol van grondheren – tengevolge van de grote verspreid liggende hoeven niet goed in staat waren om goede beheerders te zijn, zodat ze veel overlieten aan de feitelijke bedrijfsleiders. De bovenlaag van de toenmalige Friese samenleving heeft zich onder de nieuwe Frankische overheerser in het algemeen redelijk goed kunnen handhaven. Enerzijds waren de Franken er niet op uit om al te rigoureuus in te grijpen in de beheersstructuren die golden in de Friese samenleving, anderzijds maakte de Friese aristocratie ook gebruik van de nieuw ontstane situatie. Verandering van geloof – al of niet opgedrongen – bood ook nieuwe perspectieven. Men had ten eerste, vergeleken met anderen, meer kansen voor zichzelf of familieleden, doordat zij door hun positie en relaties eerder in aanmerking konden komen voor de hogere geestelijke functies in de kerk en het klooster. Het tweede argument om mee te doen was gebaseerd op het brengen van offers voor het persoonlijk zieleheil, vaak in de vorm van een schenking van grond aan de kerk.

In de praktijk kwam zo'n schenking meestal neer op het opnieuw kunnen beheren van het grondgebied. Om te voorkomen dat men teveel afhankelijk werd van de kerk of overheid verdeelde men schenkingen over een aantal partijen. Veel bezittingen verkreeg de abdij Werden a/d Ruhr in de Ommelanden, vooral omdat Liudger als stichter van dit klooster, de prediker was van de Ommelanden.

Kerken en kloosters konden bezittingen krijgen van (groot)grondbezitters en van koningen en andere hooggeplaatsten. Lodewijk de Vrome schonk bijvoorbeeld grote gebieden van Westerwolde aan de abdij van Corvey.

De Karolingische periode typeert zich mede door het begin van het in cultuur brengen van op de natuur bevochten land: het koloniseren van nieuwe kwelders, randveengebieden en zandgronden. De plaatselijke grondbezitters probeerden zo hun bezittingen te vergroten en schonken daarvan ook weer gedeelten aan de abdijen, zoals die van Echternach (Luxemburg) en Werden. Voor deze abdijen waren deze

schenkingen echter lang niet altijd voordelig, vanwege de grote versnippering van deze gebiedjes, en de grote afstanden, waardoor de inningen van belasting niet goed te regelen was.

(Wordt vervolgd)

Gegevens per familie: (deel 11)

De eerste generatie(s) van de families Becker

I **Henderikus / Heinrich Becker** (* Wesuwe) gehuwd rond 1725 met **Catharina Brümmer** (* Wesuwe)

II Zoon: **Bernd Becker** (* Wesuwe 1730 ca.) gehuwd te Wesuwe op 22.4.1755 met **Maria Elisabeth Schole** (* Meppen 1732 ca.; ov. Dankern 22.3.1799). Bernd had ook nog een zus Catharina Gertrudis Becker (* Wesuwe 17.7.1726).

III Kleinzoon: **Johann Hermann Becker** (* Dankern 9.7.1756) gehuwd te Wesuwe op 24.4.1787 met Mechtildus von Hebel (* Altenberge / Wesuwe ov. 6.12.1816; dochter van Henricus van **Hebel** [* Haren 1712 ca.).

IV Achterkleinzoon: **Johann Bernard Becker** (* Dankern 5.6.1790, ov. Rütenbrock 19.11.1866) huwt (1^e) op 14.1.1816 te Wesuwe met **Helena Dorothea Steinfort** (* Landegge 1788 ca., ov. Altenberge 18.9.1830) en (2^e) op 12.4.1831 te Wesuwe met Helena Hermes.

Achterachterkleinzoon: **Johan Gerhard Becker** heeft zich in Zuid-Westerwolde gevestigd. We gaan verder met de nakomelingen van hem en zijn vrouw **Anna Catharina**.

Johan Gerhard / Jan Geert Becker (* Altenberge/ Dankern 1.9.1818 ; arbeider 1849, landbouwer 1850/5/7/9, 1861,1888/9/91; ov. Oomsberg 24.01.1891, 73 jr.) gehuwd te Rütenbrock op 27.6.1848 met **Anna Catharina Roschen / Russchen / Rösschen** (* Altenberg 31.1.1822, ov. 2^e Oomsberg 30.4.1894, 71 jr; dochter van Johann Hermann **Rüsken** en Maria Christina **Olges / Oldiges**).

A-1 **Antoon Becker** (* Horsten 31.5.1849; landbouwer 1888/9; ov. Altenberge 4.12.1921) gehuwd 9.6.1888 te Onstwedde met **Maria Tekla Staal** (* 18.11.1855 De Maten, doop Rütenbrock 19.11.1855, Emmen ov. 5.3.1891 Maten, Emmen; dochter van landbouwer Harm Staal en Maria Catharina Groenhagen).

a. **N.N. Becker** (* /ov. 27.5.1889 De Maten, Emmen).

Antoon ging na het overlijden van zijn vrouw terug naar de gem. Onstwedde, misschien Mussel. In 1895 vertrok hij naar Altenberge. Hij hertrouwde te Rütenbrock op 26.2.1895 met A. Helena Kemper-Greven

A-2 **Dorothea / Theodora Becker** (* Horsten / 2e Oomsberg 22.9.1850; naaister; ov. Meppen 2.4.1919). Zij was zeer slechthorend. Gebarentaal en de naaistersopleiding heeft ze waarschijnlijk bij religieuzen in Meppen geleerd

A-3 **Johan Bernard Becker** (* 16.3.1853 Horsten / 2e Oomsberg; "hoofd landbouwer "; ov. 2e Oomsberg 11.2.1924, 70 jr.)

A-4 **Maria Christina Becker/ Bekker** (* 26.9.1855 Horsten / 2e Oomsberg, ov. Mussel 8.5.1917, 61 jr.) trouwt op 18.10.1880 te Odoorn (kerkelijk te Zandberg) met **Johann Rudolf Bergmann** (* Schwartenberg (D.) 24.10.1842, landbouwer 1882/3//6/8; arbeider 1885,1918; ov. Musselkanaal 28.11.1918 zoon van Johann Bernard **Bergmann** en Maria Adelheid **Wösten**)

a. **Johannes Bernardus Bergmann** (* Valthermond 23.11.1882, ov. 2.12.1882)

b. **Maria Aleida Bergmann** (* Valthermond 10.12.1883, ov. Valthermond 29.8.1885)

c. **N.N. Bergmann** (* /ov. Valthermond 10.12.1883)

- d. **Maria Adelheid Bergmann** (* 25.8.1886 Valthermond, ov. Musselkanaal 12.6.1965, begr. Musselkanaal r.k.) trouwt op 29.8.1908 te Onstwedde met **Joseph Russchen** (* Horsten 31.1.1874; landbouwer; ov. Musselkanaal 23.3.1958, begr. Musselkanaal r.k.; zoon van Harm Hindrik Russchen en Maria Christina Heller)
- e. **N.N. Bergmann** (* Valthermond 18.6.1888)
- f. **Johannes Bernardus Bergmann** (* Valthermond 13.3.1891; landbouwer 1918; ov. 14.1.1964) trouwt op 5.1.1918 te Onstwedde met **Geertruida Hemmen** (* Odoorn 21.11.1892; ov. 6.9.1983, begr. Musselkanaal r.k.; dochter van Hendrik Willem Hemmen en Anna Theresia Schmitz)
- A-5 **Maria Aleida Becker** (* Horsten / 2^e Oomsberg 5.8.1857, ov. Ter Apel 11(ov. 12.3.1929 ca.) gehuwd op 31.10.1885 te Vlagtwedde (kerkelijk te Zandberg) met **Herman Anton Groninger** (* Walchum 13.6./10.1.1850 ca., timmerman 1885/8/9/99; ov. Ter Apel 24.3.1929, 78 jr; zoon van Gerhard Anton Groninger en Katharina Koop).
- a. **Jan Geert Groninger** (* Ter Apel 16.9.1886; ov. Oomsberg 25.12.1889; 3 jr.)
- b. **Anna Maria Groninger** (* Ter Apelkanaal 4.8.1888; ov. 16.10.1978, begr. Zandberg) huwt op 10.5.1924 te Vlagtwedde met **Lambertus Plagge** (* Valtherveen 4.4.1894; zoon van Jan Plagge en Anna Catharina Schmitz).
- c. **Katharina Maria Groninger** (* Vlagtwedde 29.4.1890; ov. Musselkanaal 1.8.1983) trouwt op 19.2.1916 te Vlagtwedde met **Rudolf Wolbers** (* Vlagtwedde 11.7.1893; landbouwer; ov. Musselkanaal 17.5.1977; zoon van Harm Hindrik Wolbers en caféhoudster Maria Angela Feringa)
- d. **Johannes Gerhardus Gröninger** (* Ter Apelkanaal 30.8.1892/3; timmerman; ov. Ter Apel 8.11.1918)
- e. **Gerhardus/Herman? Anton Groninger** (* Ter Apelkanaal 1.6.1894)
- f. **Elisabeth Groninger** (* Ter Apelkanaal 18.2.1896, ov.Vlagtwedde 19.5.1896, 3 mnd)
- g. **Johannes Wilhelm Groninger** (* Ter Apelkanaal 1.7.1897; timmerman) huwt op 27.4.1923 te Odoorn met **Maria Hanenbergh** (* Zandberg 31.10.1897, ov. Kavelingen 12.4.1964; dochter van landbouwer Theodorus Lambertus Hanenbergh en Anna Margaretha Voss).
- h. **Maria Christina Groninger** (* Ter Apelkanaal 30.4.1899; ov. Ter Apelkanaal 10.11.1956) trouwt op 11.08.1921 te Vlagtwedde met **Hermannus Henderikus Wolbers** (* Ter Apelkanaal 5.4.1899; bankwerker 1921; ov. Ter Apelkanaal 22.8.1961; zoon van logementhouder 1899 Harm Hindrik Wolbers en caféhoudster 1921 Maria Angela Feringa).
- A-6 **Herman / Hermanus Becker** (* 2e Oomsberg 24.11/10.1859; landbouwer te Mussel en Boven Pekela/ Dwarsdiep 1889/91; ov. Nieuwe Pekela 18.8.1906, begr. N. Pekela R.K.; 46 jr) gehuwd op 23.2.1889 te Onstwedde met **Maria Margaretha Bolmer** (Nieuwe Pekela 22.5.1864, ov. Nieuwe Pekela 19.12.1936, 72 jr.; dochter van Harm **Bolmer** en Anna Aleid **Tholen**). Op 25.3.1892 naar Boven Pekela; daar zijn ze op de ouderlijke boerderij aan het Dwarsdiep gaan wonen.
- a. **Johannes Gerardus / Johan / Jan Geert Becker** (* Mussel 8.12.1889, ov. Nieuwe Pekela 28.3.1969, begr. Nieuwe Pekela r.k. landbouwer te Vledderveen, Gasselternijveenschemond [a.h. 2^e Dwarsdiep 1922], N. Pekela 1926 [Tilstraat en Hulsmanstraat]) gehuwd op 29.2.1916 te Nieuwe Pekela (kerkelijk St. Bonifaciuskerk N. Pekela) met **Hillechi(e)na Gerarda Geertruida Bontjer** (* Hoetmansmeer, Nieuwe Pekela 20.10.1888, ov. Musselkanaal [De Heggerank] 14.4.1984, begr. Nieuwe Pekela R.K.; dochter van Bernardus Bontjer en Magrietha Beenes).
- (1) **Hermanus Bernardus Becker** (* Vledderveen 8.2.1917; bedrijfsleider boerderij N. Pekela, keurmeester, landbouwer; ov. Creil, NOP 19.7.1990) huwt op 22.8.1945 te Zandberg met **Maria Suzanna Albers** (* Braamberg 23.5.1919 dienstbode; dochter van landbouwer Geert Herman Albers en Maria Adelheid Thole [van Rütenbrock]). Ze vierden hun bruiloft op de "dörsdele" op Braamberg.
- (2) **Bernardus Benedictus Becker** (* Vledderveen 20.10.1918; br:g.becker landarb, landbouwer, voorlichtingsdienst; ov. Veendam 30.4.1994) huwt met **Margarita Maria Gerdes** (* Valthermond 28.8.1918; dochter van landbouwer Herman Antoon Gerdes en Maria Margarite Uters). Zij wonen in N. Pekela.

- (3) **Bernardus Hermanus Becker** (* Vledderveen 13.5.1920; br:g.becker boerenknecht, landbouwer te Dwarsdiep en Espel, ov. Emmeloord, NOP 12.9.1996) huwt te Wildervank met **Gezina Wilhelmina Maria Limberger** (* Veendam 26.2.1923; ov. 16.1.2001; dochter van Hermanus Cornelis Limberger en Wilhelmina Adriana Norbart)
- (4) **Benedictus Bernardus Becker** (* Vledderveen 1.10.1921; voorlichter landb.voorl.dienst, praktijkleraar St. Oedenrode; ov. Eindhoven 2.3.1994) huwt met **Margaretha Helena Eikens** (* Nieuw Weerdinge 28.7.1923; dochter van landbouwer Frans Eikens en Maria Catharina Schutte)
- (5) **Maria Margaretha Becker** (* Gasselternijveenschemond 7.10.1922; “in betrekking” gewerkt en “in de winkel”; ov. Schalkhaar, gem. Diepenveen 10.5.1944 huwt (1^e) met **Gradus Wilhelmus Wientjes** (* Apeldoorn 9.7.1914; veehandelaar) en huwt (2^e) met **Gerrit Swartjes** (Schalkhaar; vertegenwoordiger).
- (6) **Margaretha Hillegonda Becker** (* Gasselternijveenschemond 11.12.1923; thuis helpen en in andere gezinnen) huwt met **Bernardus Johannes Spelbrink** (* Nieuwe Pekela; medewerker textielzaak, landbouwer; zoon van landbouwer Nicolaas Hermanus Spelbrink en Maria Sinnige)
- (7) **Antonius Hermannus Becker** (* Gasselternijveenschemond 2.4.1925; boerenknecht bij vader en oom, later landbouwer samen met broers op ouderlijke boerderij; later het bedrijfsleven in) huwt met **Femia Geertruida Hijlkema** (* 25.7.1925; secretaresse; dochter van scheepsbouwer Lucas Johannes Hijlkema en Geertruida Elizabeth Teuben’
- (8) **Bernardus Georgius Becker** (* Nieuwe Pekela 1.4.1926, ov. Nieuwe Pekela 21.10.1926)
- (9) **Bernardus Georgius Becker** (* Nieuwe Pekela 9.12.1927; landbouwer; ov. Nieuwe Pekela 19.4.1992) huwt op 25.4.1956 met **Maria Theodora Regnera Catharina Cremers** (* 28.2.1923; dochter van manufacturier Mattheus Gerhardus Cremers en Anna Alida Engelina Ahlers). Zij woonden eerst te Dwarsdiep en later in Boven Pekela. Ze hebben 3 kinderen.
- (10) **Fredericus Gerhardus Becker** (* Nieuwe Pekela 1.4.1929, ov. Nieuwe Pekela 6.3.2009) huwt op 20.12.1962 te Odoorn met **Elisabeth Heller** (* Odoorn 5.9.1936; dochter van landbouwer Jan Heller en Anna Catharina Abelen).
- (11) **Georgius Gerhardus Becker** (* Nieuwe Pekela 22.11.1930; leraar, woonplaatsen Oudewater en Twello) huwt kerkelijk op 3.8.1960 te Moordrecht met **Clazina Catharina Johanna de Knecht** (* Moordrecht 1.12.1935; dochter van touwslager Petrus Johannes de Knecht en Catharina Gerarda van Gennep). Woonplaatsen samen: Oudewater en Twello. Zij hebben 3 kinderen.
- (12) **Angela Alida Catharina Becker** (* Nieuwe Pekela 17.8.1933; werkzaam in manufacturenzaak en huishouding; woonplaatsen Nieuwe Pekela, Braamberg en Musselkanaal)) huwt op 6.5.1959 te Nieuwe Pekela met **Bernard Willem Albers** (* Braamberg 19.11.1927; ov. 2.6.1992).
- b. **Bernardus Harmannus Becker** (* Mussel 19.4.1891; landbouwer aan de Tilstraat in Nieuwe Pekela; ov. Nieuwe Pekela 20.3.1946, 54 jr.). Zijn ongehuwde zusters Angela Alida, Anna Catharina, Anna Maria en Maria Christina woonde bij hem op de boerderij aan de Tilstraat.
- c. **Angela Alida Becker** (* Nieuwe Pekela 26.1.1893; ov. Eefde, bij Zutphen 7.3.1969, begr. N. Pekela). Heeft jaren haar moeder geholpen in de huishouding.
- d. **Anna Catharina Becker** (* Nieuwe Pekela 20.8.1894; ov. Ter Apel 13.9.1973, begr. Nieuwe Pekela). Woonplaatsen: Nieuwe Pekela en Ter Apel (verzorgingshuis).
- e. **Antonius Harmannus Becker** (* 30.3.1897, ov. 24.10.1965, begr. Ter Apel R.K.) gehuwd op 25.4.1928 met **Anna Maria Feije** (* 4.9.1901, ov. Bargeres, gem. Emmen 11.8.1989, begr. Ter Apel R.K.; dochter van Johan Bernardus Feije en Anna Catharina Brunen). Antonius werkte eerst op de boerderij aan het Dwarsdiep, later samen met echtgenote aan de Tilstraat en vanaf 1940 te Laudermarke, alwaar zij een boerderij hadden gekocht. Na overname door zoon Johannes naar Ter Apel verhuisd.
- (1) **Maria Margaretha Becker** (* Nieuwe Pekela 10.7.1929)
- (2) **Anna Catharina Becker** (* Nieuwe Pekela 20.8.1930) gehuwd te Vlagtwedde op 3.5.1955 met **Hendrikus Wolbertus Josephus Wortelboer**.

- (3) **Hermannus Bernardus Becker** (* Nieuwe Pekela 6.7.1932; priester te Barger-Oosterveld, o.a.).
- (4) **Anna Angela Helena Becker** (* Nieuwe Pekela 20.1.1935)
- (5) **Johannes Bernardus Antonius Becker** (* Nieuwe Pekela 13.5.1938; landbouwer te Laudermarke) huwt op 5.10.1961 met **Anna Maria Cremers** (* 1.7.1936; dochter van manufacturier Mattheus Gerhardus Cremers en Anna Alida Engelina Ahlers).
- f. **Anna Maria Becker** (* Nieuwe Pekela 23.8.1899, ov. Veendam [Huize Franciscus] 22.8.1991)
- g. **Maria Christina Becker** (* Nieuwe Pekela 23.3.1901, ov. Stadskanaal [Refaja Ziekenhuis] 2.8.1984). Woonde te Nieuwe Pekela en Veendam.
- h. **Frederikus Gerardus Becker** (* Nieuwe Pekela 29.7.1903, ov. Musselkanaal 26.7.1982; begr. Zandberg) huwt op 4.5.1938 te Odoorn met **Maria Margaretha Wortelboer** (* Valtherveen 7.11.1902, ov. 27.2.1998; dochter van Gerardus Frederikus Wortelboer en Anna Alida Hoezen). Zij hadden een boerderij aan het Noorderdiep te Valthermond. Zij hebben 3 kinderen.
- i. **Josephus Herman Becker** (* Nieuwe Pekela 13.6.1905; landbouwer; ov. Ter Apel [Prof. Tuntler Huis] 14.6.1986, begr. Nieuwe Pekela) huwt op 20.11.1940 met **Helena Margaretha Gerdes** (* Valthermond 31.3.1915; ov. Nieuwe Pekela 16.5.2008; dochter van landbouwer Herman Gerdes en Maria Margaretha Uters). Zij woonden eerst op de ouderlijke boerderij. Broer Bernard en zijn 4 zussen gingen toen naar de Tilstraat. Later namen Josephus en Helena de boerderij aan de Tilstraat over.
- (1) **Herman Jozephus Becker** (* Nieuwe Pekela 19.9.1941) huwt op 29.12.1967 met **Anna Alida Wortelboer**. Zij wonen te Nieuwe Pekela.
Hun 2 zoons hebben een loon- en transportbedrijf te Nieuwe Pekela.
- a) **René Hermannus Becker** (* 7.11.1974)
- b) **Ronald Hermannus Becker** (* 2.11.1976)
- (2) **Hermannus Johannes Gerhardus Becker** (* Veendam 13.8.1954; verwarmings- en installatiebedrijf te Nieuwe Pekela, bij de Onstwedderbrug) huwt op 8.12.1978 met **Greetje Nieboer**. Zij hebben 2 kinderen.
- A-7 **Jozef Becker** (* Horsten /2^e Oomsberg 24.10.1861; timmerman-aannemer, maar hield tevens toezicht op de boerderij *1891/3/4/6/9,1900/2/4/6/18/20*; ov. Musselkanaal 14.2.1942, begr. Musselkanaal R.K.) trouwt op 4.4.1891 te Onstwedde met **Maria Elizabeth Mestemaker** (* Kopstukken 10.1.1864, ov. Musselkanaal 6.12.1944, 80 jr., begr. Musselkanaal r.k.; dochter van landbouwer Geert Hendrik Mestemaker en Anna Catharina Treksel). Jozef en Maria Elizabeth vertrokken op 16.5.1891 naar Ter Apel, maar kwamen op 15.4.1892 terug op de 2^e Oomsberg.
Jozef begon als krullenjongen bij aannemer Benus. Heeft later de Op. School aan de Sluisstraat te Musselkanaal gebouwd. Was ook mede-oprichter van de Boerenleenbank in Mussel.
- a. **Johan Gerhard Becker** (* Ter Apelkanaal 7.1.1892; uitvoerder-landbouwer op bedrijf van Jacob Maarsingh; ov. Musselkanaal 23.6.1965, begr. Musselkanaal R.K.) trouwt op 30.05.1922 te Onstwedde met **Helena Hoffard** (* Vledderveen/3^e Oomsberg 5.5.1894, ov. Emmen 12.8.1969, begr. Musselkanaal r.k.; dochter van landbouwer Geert Harm Hoffard en Margaretha **Schuur**). Ze hadden een adoptiekind, genaamd Lia van der Minne (* 3.12.1943)
- b. **Antoon Becker** (* 2^e Oomsberg 7.6.1893; timmerman *1920,1933*, aannemer *1951*; ov. Musselkanaal 8.4.1975, begr. Mussel, Kopstukken) trouwt op 2.1.1920 te Onstwedde met **Anna Theresia Mensen** (* Horsten 14.5.1896, ov. Musselkanaal 2.10.1973, begr. Mussel, Kopstukken; dochter van landbouwer Theodorus Mensen en Anna Gebina / Annagubina Scholte). Anton heeft o.a. verbouwingen en aanpassingen in de kerk en pastorie van Zandberg uitgevoerd
- (1) **Jozef Becker** (* Mussel 29.10.1920; timmerman-aannemer; ov. Canada 16.5.1999) gehuwd op 27.6.1950 met **Maria Mensen** (* Vledderveen 28.10.1920; huishoudster; dochter van Theodorus Mensen en Alida Schutte). Ze vertrokken met hun 4 kinderen op 12.6.1960 naar Canada.
- (2) **Theodorus Becker** (* Mussel 13.12.1921; timmerman-aannemer;) huwt op 26.8.1950 te Onstwedde met **Agatha Maria Hempen** (* Zandberg 7.2.1926; dochter van me-

belmaker Bernardus Georg Hempen en Anna Catharina Ellermann). Zij woonden eerst in Musselkanaal en in 1960 verhuisden zij naar Mussel, Zandtangerweg; in 1987 naar Ter Apel). Zij hebben 13 kinderen, waaronder de 2 volgende:

- a) **Jozef Henricus Antonius Becker** (* Musselkanaal 1.5.1955; aannemer bouwbedrijf) gehuwd op 29.5.1986 te Groningen met **Marianne Johanna Scheffer** (* 10.9.1951; dochter van Johannes Scheffer en Johanna Elisabeth Ingeborg Muhlmann). Jozef nam in 1987 het bedrijf van zijn vader aan de Zandtangerweg in Mussel over.
 - b) **Paulus Franciscus Becker** (* Mussel 3.6.1969, bedrijfsleider bij de STAR te Stadskanaal)
 - c) **Maria Elizabeth Becker** (* Mussel 5.5.1923, Ter Apel 1.1.2002) (br:t.becker) huwt op 13.7.1956 te Vlagtwedde met **Herman Hendrik Lottman** (* Bourtange 12.11.1912; zoon van Wilhelmus Gerhardus Lottmann en Thecla Thieke; was daarvoor gehuwd met Alida Helena Teuben). Zij woonden grotendeels in Bourtange, maar de laatste jaren in Ter Apel.
 - d) **Johannes Bernardus Hendrikus Becker** (* Mussel 16.8.1924)
 - e) **Johan Gerhard Becker** (* Mussel 29.9/8.1925, ov. Mussel 1.2.1927, begr. Zandberg)
 - f) **Anna Gebina Theresia Becker** (* Mussel 9.1.1927, ov. Musselkanaal 2.10.1973) huwt (1^e) op 14.5.1949 te Onstwedde met **Cornelis Kolman** (* Zwolle 29.12.1922; lasser; ov. 26.1.1976) en huwt (2^e) op 22.3.1978 te Drachten met **Rapke Akkerman** (* 18.10.1929, ov. Drachten 22.3.2000).
 - g) **Anna Catharina Becker** (* Onstwedde 2.11.1928, Mussel 23.11.1951, begr. Mussel, Kopstukken, 23 jr)
 - h) **Johan Gerard Becker** (* Mussel 12.3.1930; timmerman) huwt op 28.5.1960 te Coevorden met **Margaretha Agnes Schutte** (* Steenwijksmoer, bij Coevorden 19.7.1939; ov. Horsten 11.8.2008; dochter van Geert Schutte en Anna Engelina Jansen). Ze wonen te Horsten.
 - i) **Susanna Maria Becker** (* Mussel 28.8.1931) huwt te Winschoten op 1.10.1971 met **Adriaan Pieter Tindal** (* 18.6.1926; boordwerktuigkundige). Wonen in 2002 te Leersum, prov. Utrecht.
 - j) **Maria Catharina Becker** (* Mussel 2.10.1932) huwt op 24.5.1957 te Onstwedde met **Johannes Bernardus Jozef Gengler** (* 2^e Exloërmond 22.3.1933; landbouwer; zoon van Berend Gengler en Anna Maria Bols). Wonen in 2002 in Erica.
 - k) **N.N. Becker** (* /ov. Mussel 16.11.1933)
 - l) **Johan Herman Becker** (* Mussel 15.12.1934; ambtenaar Soc. Dienst) huwt te 's-Hertogenbosch op 2.5.1966 met **Trees den Hoedt** (* Rotterdam 12.12.1934; kantoor-medewerkster). In 2002 wonen zij in Stadskanaal.
 - m) **Johan Hendrik Antoon Becker** (* Mussel 4.6.1936; medewerker notariaat) huwt op 20.1.1964 te Groningen met **Maria Elizabeth Mensen** (* Horsten 3.2.1936; dochter van Johan Hendrik Mensen en Anna Helena Becker). In 2002 wonen zij in Apeldoorn.
 - n) **Anna Helena Becker** (* Mussel 16.12.1937; winkelbediende) huwt op 27.12.1960 te Onstwedde met **Henricus Antonius Wasser** (* Musselkanaal 25.11.1937; boekhoudkundige). Ze wonen in 2002 in Emmen.
- (3) **Anna Catharina Becker** (* 2^e Oomsberg 22.11.1894; ov. Coevorden 14.5.1968) trouwt op 29.11.1918 te Onstwedde met **Bernard Jozef Gröniger** (* Ter Apel 8.6.1890; smid 1927/35; ov. Coevorden 30.6.1970, begr. Emmen, De Wolfsbergen; zoon van Johann Wilhelm Gröniger en Anna Maria Specken. Bernard woonde te Nieuw Weerdinge bij pleegouders, later als smidsknecht te Borger en als smid weer te Nieuw Weerdinge).
- a) **Wilhelm Gerardus Gröniger** (* Nieuw Weerdinge 29.1.1920; technicus)
 - b) **Elizabeth Theresia Gröniger** (* Nieuw Weerdinge 1.7.1921; ov. Emmen 16.4.1993)
 - c) **Jozef Gröniger** (* Nieuw Weerdinge 23.2.1923; timmerman; verhuist naar Gennep, Limb.)

- d) **Gerardus Antonius Gröniger** (* Nieuw Weerdinge 28.4.1924; timmerman, vertrekt naar Emmen)
 - e) **Anna Maria Gröniger** (* Nieuw Weerdinge 4.6.1925)
 - f) **Gerardus Johannes Gröniger** (* Nieuw Weerdinge 23.2.1927, ov. Emmen 31.12.1927; 10 mnd).
 - g) **Johannes Gerard Gröniger** (* Nieuw Weerdinge 14.8.1928; technicus)
 - h) **Theresia Margaretha Gröniger** (* Nieuw Weerdinge 16.1.1930; woont later met echtgenoot in Emmen).
 - i) **Anna Helena Gröniger** (* Nieuw Weerdinge 18.7.1931; woont later met echtgenoot te Brunssum).
 - j) **Anna Geertruida Angela Gröniger** (* Nieuw Weerdinge 31.10.1932; ov. Emmen 20.10.1935; 2 maand).
 - k) **Maria Gezina Gröniger** (* Nieuw Weerdinge 11.10.1935; woont later met echtgenoot te Brunssum).
 - l) **Herman Antoon Gröniger** (* Nieuw Weerdinge 19.2.1937; technicus; woont later met echtgenote te Erica).
 - m) **Bernard Jozef Gröniger** (* Nieuw Weerdinge 3.11.1938; ov. 17.10.1954).
- (4) **Bernardus Henderikus Becker** (* 2e Oomsberg 2.10.1896; landarbeider; ov. Musselkanaal 1.8.1983, begr. Musselkanaal R.K.) gehuwd met **Catharina Arends** (* Laudermarke 14.6.1914; dienstbode; ov. Musselkanaal 11.5.1988 [De Heggerank], begr. Musselkanaal R.K.; dochter van Bernardus Arends en Anna Margaretha Kuper). Zij hebben totaal 12 kinderen gehad. Allen geboren in de gemeente Onstwedde in de periode 1937 tot 1957. Vier van hen worden hieronder genoemd.
- a) **Maria Elizabeth Becker** (* Onstwedde 14.6.1937; woont later met echtgenoot in Musselkanaal)
 - b) **Anna Margaretha Becker** (* Onstwedde 8.8.1939; woont eerst met echtgenoot in Groningen en daarna in Musselkanaal)
 - c) **Joseph Becker** (* Onstwedde 3.5.1941; kinderen geboren te Onstwedde en Sellingen; woont later met echtgenote in Musselkanaal)
 - d) **Bernardus Becker** (* Musselkanaal 8.5.1943; woont later met echtgenote Leny Thier [* Musselkanaal 23.1.1945] te Stadskanaal)
 - o **René Becker** (* Stadskanaal 23.7.1973). Had eerst een kledingzaak in Amsterdam; later (volks)zanger geworden. Hij heeft al een paar CD's op zijn naam staan. Een liedje daarvan is gewijd aan zijn moeder, die begin 2008 is overleden.
 - e) **Johan Gerard Becker** (* Onstwedde 14.11.1944; ov. 21.4.1949, 4 jr.)
 - f) **Johan Becker** (* Onstwedde 16.8.1946; woont later met echtgenote te Musselkanaal)
 - g) **Catherine Becker** (* Onstwedde 28.5.1948; woont later met echtgenoot te Exloo)
 - h) **Anna Maria Becker** (* Onstwedde 24.12.1949; woont later met echtgenoot te Groningen)
 - i) **Anna Helena Becker** (* Onstwedde 1.3.1952; woont later samen met partner te Assen)
 - j) **Bernadette Becker** (* Onstwedde 2.2.1954; woont later met 2e echtgenoot te Eindhoven)
 - k) **J. Gerhard A. Becker** (* Groningen 21.4.1956; woont later met echtgenote te Stadskanaal)
 - l) **Maria Aleida Becker** (* Onstwedde 28.9.1957; woont later met echtgenoot te Musselkanaal)
- (5) **Hendrikus Jozefus Arnoldus Becker** (* 2e Oomsberg 15/16.1.1899, ov. 2e Oomsberg 14.3.1899). Ze woonden in Marknesse [NOP], Drouwenermond en Emmercompascuum.
- (6) **Anna Helena Becker** (* 2e Oomsberg 26.2.1900; ov. Horsten 24.3.1975) huwt op 11.11.1925 te Onstwedde met **Johan Hendrik Mensen** (* Musselkanaal 7.5.1900; landbouwer; Stadskanaal, Refaja Ziekenhuis 19.10.1978; zoon van Theodorus **Mensen** en Anna Gebina **Scholte**).

- a) **Anna Gebina Mensen** (* 29.12.1926) gehuwd met **Martin van den Ende** (* 11.11.1928). Wonen in 2002 in Bergen op Zoom.
 - b) **Jozef Mensen** (* Musselkanaal 8.6.1928) huwt op 19.2.1955 te Emmen met **Engeliena Welling** (* Emmercompasuum 28.2.1928; dochter van Geert Hendrik Welling en Johanna Christina Kosse; kinderen geboren in Marknesse en Drouwenmond, ouders wonen later te Emmercompasuum).
 - c) **Theodorus Mensen** (* 23.3.1930; werkt een tijd bij de N.S. in Amsterdam)
 - d) **Johan Gerhard Mensen** (* 7.2.1933) huwt op 11.4.1959 te Stadskanaal met **Johanna Antonia Bakker** (* 7.8.1935). Wonen in 2002 te Stadskanaal.
 - e) **Maria Elizabeth Mensen** (* Horsten 3.2.1936) huwt op 20.1.1964 te Groningen met **Johan Hendrik Antoon Becker** (medewerker notariaat). Zie boven! Zij wonen in Apeldoorn.
- (7) **Herman Becker** (* 2e Oomsberg 23.3.1902; landbouwer; ov. Musselkanaal 11.12.1971, begr. Musselkanaal R.K.; 68 jr) gehuwd op 30.5.1929 te Vlagtwedde met **Gesina Maria Schuten** (* Ter Apelkanaal 6.1.1905, ov. Musselkanaal 8.7.1973, begr. Musselkanaal R.K., 68 jr.; dochter van Berend Harm Schuten en Maria Gezina Weinans. Zij krijgen 10 kinderen, waarvan de hieronder genoemde tweeling slechts 3 dagen oud is geworden. Het 1^e kind wordt geboren op 1^e Oomsberg, alle anderen op 2^e Oomsberg.
- a) **Jozef Becker** (* 1^e Oomsberg 12.1.1931, ov. Munnekemoer, Vlagtw. 5.3.1999) huwt op 5.1.1955 te Vlagtwedde met **Maria Gezina Anna Elisabeth Mulder** (* Laudermarke 30.6.1930; ov. Munnekemoer 10.4.2005). Zij hebben 2 kinderen, die geboren zijn te Horsten)
 - b) **Maria Gezina Becker** (* 2e Oomsberg 16.2.1932) huwt op 4.7.1956 met Jozef **Hemmen** (* 23.2.1929). Ze wonen in 2001 in Ter Apel.
 - c) **Herman Becker** (* 2e Oomsberg 1.3.1933, Musselkanaal 25.1.1989) huwt op 3.10.1961 met **Maria Adelheid Weinans** (* 13.1.1934; woont in 2002 in Musselkanaal). Zij hebben 4 kinderen.
 - d) **Johan Gerhard Becker** (* 2^e Oomsberg 8.11.1934; ov. Assen 26.11.2004) huwt op 28.7.1967 te Vries met **Maria Antonia Tholen** (* 23.10.1933; dochter van Johan Tholen en Aleida Catharina Hoezen). Zij hebben 4 kinderen. Johan Gerard en Maria Antonia wonen in 2002 nog steeds op de plek waar de eerste Beckers zijn begonnen.)
 - e) **Antoon Becker** (* 2e Oomsberg 2.11.1935; ov. Musselkanaal 8.6.1971) huwt op 13.7.1961 met **Adelheid Hanenbergh** (* 4.4.1939; ov. 9.2.1988; dochter van Lambertus Hendrik Hanenbergh en Karolina Manning). Zij woonden te Zandberg.
 - f) **Maria Elizabeth Becker** (ov. Oomsberg 9.2.1937, 3 dagen)
 - g) **Maria Gezina Becker** (ov. Oomsberg 9.2.1937, 3 dagen).
 - h) **Maria Elizabeth Becker** (* 2e Oomsberg 11.8.1938) huwt op 16.5.1961 met **Henry Soppe**. Zij hebben eerst op een veebedrijf in Coevorden, daarna een akkerbedrijf aan het Boerendiep te Musselkanaal en wonen later in Musselkanaal.
 - i) **Maria Gezina Becker** (* 2e Oomsberg 8.2.1944) huwt op 3.12.1969 met **Herman Heinrich van Ommen** (* Emmen 4.11.1934; zoon van Harm Hendrik van Ommen en Maria Adelheid Tieben)
 - j) **Bernard Becker** (* 2e Oomsberg 14.11.1946) huwt op 26.6.1970 te Vlagtwedde met **Geertruida Maria Katherina Scholtens** (* Ter Apel 5.1.1946)
- (8) **Maria Gezina Becker** (* Oomsberg 9.2.1904, ov. Veendam 16.1.1989, begr. Nieuwe Pekela R.K.) gehuwd op 19.7.1928 te Onstwedde met **Bernardus Henricus Bolmer** (* 22.5.1902; landarbeider 1936; ov. 11.10.1990, begr. Nieuwe Pekela r.k.)
- a) **Maria Catharina Helena Bolmer** (* Nieuwe Pekela 4.7.1929) huwt op 13.5.1952 te Nieuwe Pekela met **Martinus Mattheus Cremers** (* Uithuizen 12.8.1925, ov. Nieuwe Pekela 27.12.1996; produktiemedewerker).
 - b) **Maria Elizabeth Bolmer** (* Nieuwe Pekela 20.7.1932, ov. Winschoten 15.4.1936, 3 jr.)
 - c) **Gerardus Henricus Bolmer** (* Nieuwe Pekela 8.2.1935; agrariër) huwt op 2.7.1962 te Nieuwe Pekela met **Maria Tapken** (* Jipsingboertange 24.10.1932;

- dochter van agrariër Berend Hendrik Tapken en Siena Scholte Aalbes). Ze hebben 2 kinderen, geboren te Nieuwe Pekela.
- d) **Maria Elizabeth Bolmer** (* Nieuwe Pekela 15.1.1937) huwt op 21.11.1961 te Nieuwe Pekela met **Jan Brüning** (* 17.6.1933; smid / rijwielhandelaar; ov. Klazienaveen 19.2.2008; zoon van smid Gerard Hermann Brüning en Anna Helena Conen). Ze hebben 2 kinderen, geboren te Emmen.
- e) **Josephus Bolmer** (* Nieuwe Pekela 21.1.1939) huwt op 9.7.1968 te Stadskanaal met **Maria Gezina Stevens** (* Horsten 16.4.1947; dochter van agrariër Hermannus Stevens en Wilhelmina Lukina Kramer). Zij hebben 2 kinderen.
- f) **Margaretha Maria Bolmer** (* Winschoten 27.3.1940) huwt met **Jan Willem Platen** (* Musselkanaal 17.2.1929; hotelier; ov. Groningen 13.1.1995, begr. Zandberg; zoon van Jan Willem Platen en Maria Anna Krops)
- (9) **Jozef Becker** (* 2e Oomsberg 31.8.1906; timmerman-aannemer; ov. Musselkanaal 23.8.1991) huwt op 13.2.1945 te Onstwedde met **Elisabeth Mestemaker** (* Kopstukken 10.9.1905; ov. Ter Apel 5.10.1998; dochter van Jozef Mestemaker en Anna Helena Eilers).
- a) **Maria Elisabeth Josephina Helena Anna Becker** (* Groningen 8.8.1946) huwt op 22.5.1969 met **Jan Douwe Hospers** (* Odoorn 2.12.1945; zoon van Teunis Hendrik Hospers en Wemmechiena Ottens).

(Nog) niet te plaatsen gezinnen Becker

Johann Bernhard Becker (zoon van halfbroer van Johan Gerard **Becker**, de echtgenoot van A. C. Rüschen) gehuwd met **Maria Helena Greve**

a-1 **Maria Adelheid Becker** (* Altenberg 1907 ca.; landbouwster; ov. Emmen 12.5.1938) gehuwd met **Johan Harm Suhlmann** (ov. na 12.5.1938). (Maria waarschijnlijk van de Beckers-boerderij in Altenberge.)

Wessel Laurenz Becker (smid) en **Catharina Snik**

a-1 **Catharina Helena Becker** (Oberhausen 27.11.1876) gehuwd met **Hinderikus Johannes Ninteman** (* Stadskanaal 4.12.1878; koopman/reiziger; ov. Groningen 19.2.1941, 62 jr; zoon van assuradeur Harmannus Ninteman en Antonia Johanna Tentman).

Becker: betekenis naam, verspreiding en plaatsen van herkomst

Betekenis naam Becker

Er zijn 3 mogelijkheden:

- 1e) Beroepsnaam: Bij de naam Becker moet men teruggaan op het oude hoogduitse en middelduitse gebied waar de naam Beck of Becke, *bakker* betekende. De naam **Beckenbauer** is hier ook mee verwant. Dit is een beroepsnaam voor een boer die tevens bakker is.
- 2e) Plaatsnaam: in het nederduitse gebied is Beck(e) een naam die ontstaan is ter aanduiding van iemand die *aan een beek* woonde. Maar het kan ook afgeleid zijn van de woonplaats Beck of Becke; plaatsen die vaker voorkomen in dit gebied. De naam Thorbecke – van oorsprong een Duitse naam - is afgeleid van iemand die bij de beek woonde (letterlijk: 'bij de beek', of 'zur becke'). Bij de schrijfwijze Becker hebben we te maken met een jongere schrijfwijze, waarbij de letter 'r' is toegevoegd.
- 3e) Patroniem voor de naam Becker?
Is er ook een mogelijkheid dat de familienaam is afgeleid van een voornaam? In Duitsland komt Be(e)ke ook voor, maar dan vaak afgeleid van Elisabeth, dus dit lijkt geen optie.

Verspreiding naam

De naam Becker

In Duitsland staat de naam Becker op de 7^e plaats van meest voorkomende namen.

In Nederland komt de naam in 1947 totaal 1339 keer voor. Volgorde aflopend in procenten is: Noord-Holland 29,6 %, Zuid-Holland 21,5 %, Gelderland en Limburg beide 10,7 %. De rest zit lager. Groningen slechts 5 % (= 72 naamdragers). Friesland en Drenthe beide minder dan 10 naamdragers. In de provincie Groningen staat de gem. Onstwedde in 1947 bovenaan (31 x), daarna volgen Nieuwe Pekela (20 x), de stad Groningen (12 x), Vlagtwedde (5 x) en Uithuizen (3 x).

In de provincie Drenthe komt in 1947 de naam Becker weinig voor in de verschillende gemeenten: 4 x in Odoorn, 4 x in Meppel en 1 x in Emmen.

Binnen de gemeente Onstwedde hebben in 2002 11 huishoudens een telefoonaansluiting, waarvan 6 in Musselkanaal, 4 in Stadskanaal en 1 in Mussel.

In gemeente Vlagtwedde zijn er 9 Becker-huishoudens met een telefoonaansluiting: 7 in Ter Apel, 1 in Ter Apelkanaal en 1 in Sellingen.

Zoals gewoonlijk zien we vergeleken met de genalogische gegevens een verschuiving van de kleine dorpen naar de grotere plaatsen aan het Stadskanaal.

Andere namen:

In het volgende artikel zal ook nog ingegaan worden op aan Becker verwante namen Bekker en Beckman(n). Voor zover mogelijk zal er dan ook nog ingegaan worden op de betekenissen van deze en eventueel nog andere verwante Nederlandse en Duitse namen.

Plaatsen van herkomst, in dit artikel:

Wesuwe: onder Haren a/d Ems, ter hoogte van Barger Compascuum

Altharen: iets ten westen van Haren a/d Ems

Rutenbrock: net over de grens onder Ter Apel

Dankern: ca. 3 km ten westen van Haren a/d Ems

Altenberge: ca. 4 km over de grens bij Emmer Compascuum

Landegge: iets boven Haren a/d Ems

Meppen: aan de Ems,

Schwartenberg: langs de Ned.-Duitse grens, ten noordoosten van Emmer Compascuum

Walchum: links van de Ems, ter hoogte van Laude.

Het kerkepad te Wedde

Uit de resolutieboeken van de stad Groningen

J.S.A. HUIZING

De heer Huizing vond in de resolutieboeken in de Groninger Archieven een aantal vermeldingen betreffende het kerkepad in Wedde.

18-9-1739

Op het geproponeerde ter vergadering door de Edele Heer Praesid: Borgemeester J: Geertsema en zijne Edelheits Assessoren dat ter occasie (oorzaak) van hunne onlangs gehoude commissie in de Pekel A dese klage van de kerkvoogden van Wedde waar voorgekomen over een Claas Boelken, welke het kerkenpat aldaar met zodanige hoge schuttingen had voorsien dat kinderen ter school en oude menschen ter kerke gaande deselve niet meer konden beklimmen: Hebben de H: Heeren Borgemeesteren ende Raad naar gehoudene deliberatie hare Edelheden opgemelt ten dien fine versogt en geauthoriseert om in desen te

disponeren (handelen) alsmede om jemant te nomineeren (voor te stellen) en in het toekomstige aan te stellen om op dese kerkepaden voornoemt opsigt te hebben op de kerkepaden die nog niet onder schouw zijn.

Claas Harms Boelken

Borggraaf

Zie verder: Wegman, Westerwolders en hun woningbezit; Het kerspel Wedde, deel 1, bladzijde 405 en 406.

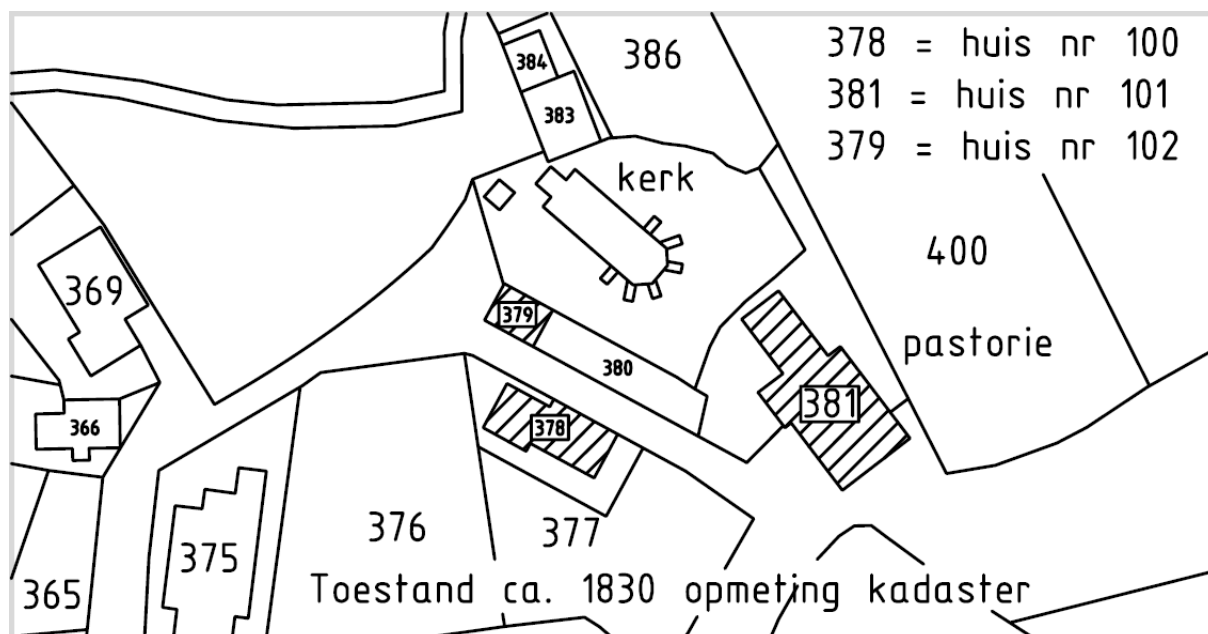
huwt 18-03-1718

Wedde

Swaantje Folkers

Weduwe van E.E. Haselhoff

Claas Boelken bezat op diverse momenten verscheidene huizen in Wedde, voor het merendeel in het dorp langs de weg. Het is echter moeilijk uit te maken op welke van de onderstaande 6 huizen dit slaat!

<u>nummer</u>	<u>in eigendom</u>	<u>mogelijkheid?</u>
nr. 100	1725-1736	valt af, omdat dit huis in 1739 geen eigendom meer was
nr. 107	1740-1755	valt ook af, want is in 1739 nog geen eigendom
nr. 108	1725-1744	zou een mogelijkheid zijn
nr. 112	1725-1755	zou een mogelijkheid zijn
nr. 113	1742-	valt ook af, want is in 1739 nog geen eigendom
nr. 115	1718-1755	zou een mogelijkheid zijn

Helaas is op de kadastraal kaart dit kerkepad niet aangegeven, dat had ons mogelijk verder kunnen helpen.

19-11-1739

Gehoord hebbende het rapport van de Edele Heer praesiderende Borgemeester Geertsema en sijn Edelheits Assessoren welke ingevolge Resolutie commissoriaal van den 18 september jongst over het kerckenpadt van Wedde hadden gebesoigneert (er mee bezig geweest zijn) en daarop dese navolgende ordre beraamt op de klagten van de kerckvoogden in haar requeste gedaan luidende als volgt:

Art: 1

Dat de Erffgesetenen tot Wedde nae proportie van haar gerechtigheid en quota deselver panden in het kerckenpadt van Geert Tipkes Huijs tot an de Esche behoorlijck sullen hebben te onderhouden.

Art: 2

Dat het kerckpadt van Hoorn gaande in Wedde belangs de behuisinge en grond onlangs door de Borggrave aangekocht, door de Eijgenaar van voorschreven grondt sal worden gemaackt en in staat gehouden.

Art: 3

Dat voorts agter de eerste schuttinge van de grondt art: preced: vermeld het kerckpadt sal blijven als bevorens, bij de sloot langs en niet door de tuine mogen werden gelegd als tegenswoordigh is ondernomen het kerckpadt te veranderen.

Art: 4

Dat alle schuttingen op kerckepaden staande in off omtrent Wedda in een goede staat sullen worden gebragt en onderhouden door die geene, soo sulckx incumbeerd (daar eigenaar van is), oock niet hooger sullen mogen sijn dan drie voet, de eerste optrede 1 ½ voet hoogh en hoger niet.

Art: 5

Dat de plaatse leggende an de Oostkante ten einde van Wedda tegenswoordigh bij Else Haselhoff in het gebruik sal hebben te besorgen dat het vonder en rik nae behooren werde onderhouden, gelijk bevorens altoos ten laste van voorschreven plaatse is geschied.

Art: 6

Dat een jder gehouden sal sijn de overhangende tacken van sijn boomen, staande an de kerkckpaden ten dienste der passage af te kappen off op te snoejen.

Art: 7

Dat de kerckvoogden in der tijdt tijdelijks sullen hebben te besorgen dat voorschreven articulen nae behooren werden naegekomen, ten dien einde kondinge laten doen dat een Jeder binnen 14 dagen het defectueuse reparere en in stant brenge bij de breucke van een daalder ten profijte van de kercke bij parate pandhaalinge met kennisse van de Hr. Drost in der tijdt te innen.

Art: 8

In gevalle jemant nalatigh mogte werden bevonden, sullen de kerckvoogeden gehouden sijn de defaillanten (weigerachtigen) aansegginge te doen om binnen 8 dagen het defectueuse te repareren en in staat te brengen, bij dubbele breucke te innen als voren.

Art: 9

En in cas jemant als dan nogh niet mogte obtempereren an de gedane aansegginge, werden de kerckvoogden in der tijdt mits desen geauthoriseert het defectueuse ten laste van de defaillanten te laten maacken en de penningen in te vorderen bij parate pandshalinge met kennisse van de Hr. Drost.

Art. 10

Dogh soo jemant mogte vermeinen ten onregte gebreuckt te sijn en het geene hem incumbeerd (toebehoort) te maacken nae behooren te hebben besorgt, sal sijn binnen 24 uiren nadat (hij) breuckvalligh is verklaard an de Hr. Drost konnen addresseren ten fine van overschouw te doen.

Waar op gedelibereert (zich beraden) hebben de H: Heeren Borgemeesteren ende Raadt de Heeren Gecommitteerden voornoemt voor haare genomene moeijte bedanckende, sijn het gerapporteerde laten welgevallen en bij desen geaprobeerd (goed gekeurd), sullende desen in de kercke tot Wedde worden gekundigt.

Burgemeesters en Raad hebben dus een regeling gemaakt, waaraan een ieder zich dient te houden, waarbij de kerckeraadsleden dus bij het constateren van een defect, de desbetreffende eigenaar aanspreken om zijn eigendom te repareren. Indien het binnen 14 dagen niet klaar is, moet de eigenaar een daalder aan de kerk betalen. Indien het 8 dagen nadien nog niet klaar is, moet de eigenaar 2 daalders aan de kerk betalen.

De eigenaar had het recht om de drost te vragen een overschouw te doen. Deze had dus het laatste woord.

Zijn er leden die weten waar het oude kerckepad heeft gelopen? Wilt u dan contact opnemen met de heer Huizing?

Jaarverslag 2009

Het ledental van de vereniging was aanvang 2009 297 leden. Er waren 28 donateurs. Op 01-01-2010 waren er 302 leden en 28 donateurs. Er werden drie ledenvergaderingen en een busexcursie georganiseerd die gemiddeld door 44 leden werden bezocht.

Wij betreuen het overlijden van:

Dhr. E.E. Havinga, Ericalaan 23, 5582 CA WAALRE.

Dhr. E.J. Bakker, Mastenmaker 61, 9611 LX SAPPEMEER.

De redactie van de vereniging gaf dit jaar (jaargang 30) de volgende tijdschriften uit: nr. 1, maart 2009 blz. 1-36 ; nr. 2, juni 2009 blz. 37-60 ; nr. 3 december 2009 blz. 61-100

Ledenvergadering op 21 maart 2009 in de Nederlands Hervormde Kerk te Vlagtwedde in samenwerking met de Stichting Monumenten Westerwolde (SMW) en het bestuur van de Nederlands Hervormde Gemeente Vlagtwedde. Aanwezig zijn 50 leden.

Onthulling van een plaquette in de kerk ter herinnering aan het feit dat hier eeuwenlang recht werd gesproken door R. Wegman, zoon van de stichter van de SMW. Ds. van Ommeren, predikant van de Nederlandse Hervormde Gemeente Vlagtwedde, houdt een toespraak waarna Dr. Paul Brood, rechts-historicus werkzaam bij het Nationaal Archief, vertelt over het Westerwoldse landrecht.

Jaarvergadering 20 juni 2009 in gebouw d'Ekkelkaamp, Kerklaan 7 te Onstwedde. Aanwezig zijn 39 leden. De kascommissie brengt bij monde van de heer F. Kiewiet verslag uit; alles is in orde bevonden. Mevr. Middelkamp-Maarsingh wordt benoemd in de kascommissie voor de heer Kiewiet en vormt nu met de heer W.C. Grol de kascommissie voor het komende jaar. Bestuursverkiezing: de heren F.A. Bergman en B. Roossien stellen zich herkiesbaar en worden met algemene stemmen herkozen. Jaarverslag secretaris 2008 en financieel verslag 2008 penningmeester vastgesteld. I.v.m. stijgende kosten wordt de contributie verhoogd van 15 naar 20 euro per jaar; vergadering gaat zonder tegenstemmen akkoord. De heer J. Battjes houdt een lezing over de oude gebinten in de Westerwoldse boerderijen en de heer H. Ladrak vertelt over de dendrologie en de toepassing van deze methode bij de bouwgeschiedenis van boerderijen in Noord-Nederland in het algemeen en Westerwolde in het bijzonder.

Busexcursie naar Kalkriese, Burg Dinklage en Quakenbrück op zaterdag 19 september 2009.

Aantal deelnemers 50. Dit jaar gingen we richting Osnabrücker Land. Hoofddoel was de nieuwe tentoonstelling in Kalkriese, de waarschijnlijke locatie van de roemruchte Varusslag uit 9 na Chr., dit jaar dus 2000 jaar geleden. De tentoonstelling laat aan de hand van archeologisch onderzoek ter plaatse en met behulp van moderne audiovisuele middelen zien hoe de Romeinen hier werden verslagen door de Germanen onder leiding van de Cherusk Arminius. De slag speelt in de Duitse cultuurhistorie een grote rol, met name in de context van het nationalisme in de 19^e en 20^e eeuw. Na een middag-pauze in het stadje Bramsche gingen we richting Dinklage waar we de Wasserburg bezochten, waarvan de geschiedenis teruggaat tot de 10^e eeuw. Het slot was sinds de 17^e eeuw in het bezit van de familie Von Galen; zowel Bernard von Galen - 'Bommenberend' - als Clemens August von Galen (1878-1946) - bisschop van Münster en fervent tegenstander van het nationaal-socialisme - zijn bekende telgen uit deze familie ;laatstgenoemde is er geboren en getogen. Aan het einde van de middag reisden we naar Quakenbrück waar we de St. Sylvesterkerk bezochten. We sloten de dag af met een diner in restaurant 'Heimatstube'. Net als voorgaande jaren waren de weergoden ons weer zeer gunstig gezind.

Ledenvergadering 12 december 2009 in gebouw De Sprankel te Sellingen. Aanwezig zijn 38 leden en een tiental andere genodigden. Deze najaarsvergadering staat in het teken van de 80^e sterfdag van Jan Hendrik Neuteboom (1865-1929), schoolmeester en Westerwolds literator. Ons lid, de heer G. Luth vertelt over Sellingen in de tijd toen Neuteboom er als onderwijzer werkzaam was (1884-1896). De formatie *Lutje Törf* (H. Scholte en B. Ridderbos) brengt liederen op tekst van Neuteboom ten gehore. Ons lid de heer H. Wilzing leest het verhaal 'Zien leste dreum' van Neuteboom voor. De aanwezigen gaan te voet naar de parkeerplaats bij het gemeentehuis voor de onthulling van een plaquette bij de recent geplante 'Neuteboom'. De heer J. Sleumer (schreef afstudeerscriptie over Neuteboom) houdt een korte rede.

Beurzen en andere manifestaties:

Onze vereniging was vertegenwoordigd op de vooroudermarkt die op zaterdag 05 september 2009 werd gehouden in het gemeentehuis van Hoogeveen. De belangstelling was redelijk.

Waarvan verslag, 21 februari 2009.

B. Roossien.

Tijdschriften en Jaarboeken.

*Het archief van de vereniging is geplaatst in het Streekhistorisch Centrum te Stadskanaal (naast de water-
toren).*

Inlichtingen: dhr. B. Roossien tel. 0599-612649

Tijdschriften en boeken worden in geen geval uitgeleend, maar zijn uitsluitend ter inzage.

Tijdschriften

Roots@Groningen. Afdelingsorgaan NGV Groningen 2010, Jrg. 17, nr. 1.

W.G. Doornbos.	Naamslijsten XXII Ondergelopen landerijen te Sappemeer, 1764.
A. Veldhuis.	Kolf voor Golf: Veldtman tegen Houttuin. Over een burenruzie in de stad in 1741.
P.J.C. Elema.	Genealogie Pijp (omgeving Bedum).
M. Bruining Hoeksma.	Tragische gebeurtenis in 1864 rond Gepke Meines de Boer.
B. Heidmeijer.	Heidmeijer

Threant: NGV afd. Drenthe 2010. Jaargang 21, nr. 1

J. Krol-Karst en G.J. Krol.	Kwartierstaat van Hilda Jacoba Koster (deel 3 van 5)
G. Kamphuis.	Index Threant 2009
H. Homan-Free.	Genealogie Speelman, Bonnerveen.

Gens Nostra. Maandblad der Nederlandse Genealogische Vereniging jrg. 64 nr. 12 december 2009.

J. De Meester.	Nederlandse leerling-droogscheerders in Antwerpen in de periode 1536-1564.
J. Kaldenbach.	Museum Berge (voor de Hollandgang en textielnijverheid) in Artland (Duitsland) geopend.
A.J. Stasse e.a.	Kwartierstaat Grietje Jansen-Anker (1897-2009). De laatste Nederlander uit de negentiende eeuw die in de eenentwintigste leefde.
J. B. Glasbergen	Op zoek naar Herman Hendrik Beukenholdt (omgeving Delft).

Gens Nostra. Maandblad der Nederlandse Genealogische Vereniging jrg. 65 nr 1, jan 2010.

B. van Dooren	De drie Stoffels van Meermans naar De Groot (omgeving Dordrecht)

Gens Nostra. Maandblad der Nederlandse Genealogische Vereniging jrg. 65 nr. 2, febr 2010.

P.J.C. Elema en A. van der Laan.	Albert Alberts – was hij een Vondeling ? (Stad en provincie Groningen).
A. Neggers.	Het verdronken kind: Maria Elisabeth Vissers (1795-1798) Oirschot
A. Hoekstra en M. Kist.	Kwartierstaat van Hotze de Roos (1909-1991), kinderboekenschrijver.

Twente Genealogisch. Kwartaalblad van de NGV afd. Twenthe. Jaargang 25, nr. 4, 2009.

H. Boom	Een boedelscheiding bij Enschede in 1821.
D. Sieben.	Van Winsemius naar Sieben.

Stad en Lande: cultuurhistorisch tijdschrift voor Groningen. Jrg. 18 nr. 4, 2009

W.G. Doornbos	Lichtdrukken en sjabloondecors. Souvenirs van Groningen (1900-1940)
M. Hermse	Suikerstad (Groningen) af.
W. Arentzen	Nicolaus Westendorp, wegbereider voor de moderne archeologie
H. Feenstra en H. Perton.	Een reisje naar Schiermonnikoog in 1806.
S. en H. Pilat.	Bloemenpracht uit India op het Groninger land.
R. de Lange.	De omleiding van de Hunze
B. Tuin.	De kinderkopjes van bisschop Burchard.
J. van Schaik.	Hardloper Huizenga, een vergeten volksheld.
C. Oosterhuis.	Tabertus Melissen: tekenaar, fotograaf en schilder van paarden.

Emsländische und Bentheimer Familienforschung, 2009, Heft 102, Band 20

- J.R. Leinenga. Über deutsche Seefahrer in niederländischen Archiven (18-20.Jahrhundert).
M. Koers. Zur Geschichte der Familiennamen, Fortsetzung.
Diverse auteurs. Beiträge zum 100 Geburtstag des Lingener Rennfahrers Bernd Rosemeyer.

Genealogie. Tijdschrift voor familiegeschiedenis. Jaargang 15, nr. 4, december 2009.

- R. van Drie De wapenborden van Breda.
C. Gietman De troost van oude bidprentjes.
O. van der Meij De Collectie Maduro bij het CBG.
E. Kamp. Ferdinand Bordewijk en Johanna Bordewijk-Roepman.

Waardeel. Drents Historisch Tijdschrift. Jaargang 29, nr. 4, 2009.

- A. Eggens Ontsnappen naar Drenthe, 1914-1918.
E. Wever Misverstanden rond de Drentse economie.
H. Nijkeuter. Preken van dominee-schrijver A.L. Lesturgeon (1815-1878)
M. Goslinga. Tiemen ter Heide (1826-1898), een vroege Drentse fotograaf

 Boeken

Drents Genealogisch Jaarboek, Jaargang 16, 2009. Met onder meer artikelen over het geslacht Van Rossum en de schulten van Drenthe.

Van de heren B. en A. Maarsingh, beiden woonachtig te Vledderveen, kreeg de Vereniging een 'buirboekje' afkomstig uit Smeerling (erve Halmingh). Het boekje is afkomstig uit de nalatenschap van hun vader.